ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | To Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $2.50
single copy... .05 | half year..... 1.25

СВОБОДА

ЗАПОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | До Европи:
на пів року 1.00 | на рік......... $2.50
поод. число .05 | на пів року 1.25

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 17-го липня 1913. Ч. 29. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, July 17, 1913. N. 29.

ПЯТЬДЕСЯТЬЛІТНИЙ ЮВИЛЕЙ БИТВИ ПІД ҐЕТТИСБУРҐ.

Майже в самім серци полудневої Пенсильвенії, ледви пару миль від границь Мериленд, лежить місто Ґеттисбурґ. Днесь, як широкі і розлеглі суть Злучені Держави, ся назва є знана всякому, від сїдоволосого старця до малої дитини. Що-ж такого скоїло ся в місті Ґеттисбурґу? Пятьдесять літ тому в тім місті завдано смертельний удар незгоді в Злучених Державах, яка туй-туй вже мала роздерти край на дві половині. Під Ґеттисбурґом лягла разом з тисячами синів отсеї републики в могилу мара незгоди і розламу а споєна кровю героїв народила ся нинїшна сила і могучість Зл. Держав. Сягнувши пятьдесять літ у зад в історію Зл. Держав, нам пригадає ся крівава борба, яку вели сконфедеровані полудневі стейти проти Юнії. Крівава війна тревала вже повних два роки. Причиною її було се, що сконфедеровані полудневі стейти хотіли приневолити федеральний уряд, на якого чолї стояв тоді Абрагам Лінкольн, аби сей зрік ся зверхности над полудневими стейтами і узнав їх за самостійну державу. Ґенерал сконфедерованих, Lee, на чолї 70.000 добірного війська вдер ся до полудневої Пенсильвенії. Йому заступив дорогу ґенерал McReynolds з федеральною армією в силї 94.000 людий. Обі армії зіткнули ся 1-го липня 1863 р. коло міста Ґеттисбурґа. Прийшло до битви. Вожд північної армії, McReynolds згинув заразперного дня по пол. геройською смертю, а його місце обняв ґенерал Meade. Перший день битви, мимо великих страт по обох сторонах, лишив її нерішеною. Вчасним ранком 2-го липня загреміли опять гармати, та ні одна ні друга сторона не уступала, безустанно маневруючи, занимаючи що хвилини инші позиції. Надійшов третий день, найбільше крівавий. На поміч полудневій армії прибула дивізія ґенерала Pickett-a. Вона дістала приказ взяти приступом горбки, на яких стояла федеральна артилєрія. Приступ був виконаний з подиву гідною бравурою. Та противники рівнож не дармували. Їх гармати клали покотом один полк за другим та заки дивізія ґенерала Pickett-a дійшла до свого призначеня — перестала істнувати: всї лягли на полях від куль і ґранатів федеральної армії. Так сумно закінчив ся для сконфедерованих сей третий день битви. І се спонукало ґенерала Lee зарядити відворот до Вірджінії. Страшний се був похід. Тисячі ранних, поміщених у звичайних возах, не накритих навіть кусником полотна, померло в дорозї з трудів, спраги та невигод.

Після рапорту ґенерала Meade з північної армії впало на полях Ґеттисбурґа 2834 жовнірів а 13.707 віднесло рани. Армія сконфедерованих стратила під Ґеттисбурґом около 27.500 людий вбитих і ранних, отже майже трету часть. Ся битва рішили їх долю.

В 1895-ім році Конґрес Злучених Держав закупив сю землю, на якій сточено сю кріваву битву. Се величезне цминтариско, засїяне памятниками, замінено в чудовий парк з ріжними вежами і будинками, з яких переглянути можна цілу околицю, де на днях від 1-го до 3-го липня 1863-го року мордували себе взаїмно братя, де потоками плила кров.

Сего року минуло як раз 50 літ від сьої страшної драми. Найшло ся ще більше як 30.000 ветеранів, які посїпили минувшого тижня на поля Ґеттисбурґа, аби спільно відсьвяткувати пятьдесятьлїтні роковини тої хвилї, коли вони з оружем в руках стояли око в око проти себе. А за ветеранами поспішили сотки тисячів молодших поколїнь, щоби побачити історичні поля, віддати честь героям, так впавшим як і живучим ще, так колишнїм оборонцям цілости Злучених Держав як і її ворогам.

Описувати всї урочистости та обходи на днях 1—3 липня с. р., занялоб забогато місця. Згадаємо лише, що брав у них чинний удїл Вілзон з цілим своїм штабом і головною його задачею було зблизити до себе північ та полуднє і засїяти зерно загально-американського патріотизму. І се йому в повні удало ся. По відїздї ветеранів прибули до Ґеттисбурґа тисячі студентів з 50 американських університетів і заняли вибудовані для ветеранів шатра та бараки. Тут вони перебудуть цілі вакації а займати ся будуть тим, що під проводом офіцирів зі сталої армії будуть побирати перші початки воєнної штуки.

—o—

НЕВИДИМИЙ ЦАРАТ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Здаєть ся що для нікого в Злучених Державах не було тайною, що вашінґтоньский федеральний уряд від яких 50 літ оставав під впливом деяких капіталїстів. Знали і відчували се міліони горожан, та доказів річевих, незбитих, ніхто не був в силї достарчити, позаяк се було річию впрост неможливою. Між иншим загально відомо було, що Союз Американських фабрикантів, тутешна найсильнїйша орґанізація промисловців, „впливав" в Вашінґтоні на законодавство Злучених Держав, то значить, підпирав або поваллював невидимою рукою всякі підходячі під обради законопроєкти в міру того, чи вони були догідні або недогідні для промисловців. Коли Союз Ам. фабр. не потрафив недогідний для нього законопроект вбити ще в самім зародку, то тоді „атакував" конституційність законопроекту в суді і — завсїгди виходив побідно. Отсей вплив, так сказати кульоаровий, на законодавство Злучених Держав названо тут по часописях словом „лоббп"; (дослівно се слово означає передсїнок, неофіціяльну часть парляменту, кульоари).

Союз Американських Фабрикантів числить 5.000 членів, які репрезентують 10.000.000.000 (десять міліярдів) долярів майна, розльокованого у всїлякого рода фабриках, підприємствах і т. п. і вже з самого порядку річи став в Злучених Державах силою, з якою тутешні виборні урядники мусїли числити ся, хотячи удержати ся на своїх становисках. Факт, що сей Союз А. Фабр. має рішучий, сказатиб необграничений вплив на тутешнє законодавство, що сей Союз А. Фабрикантів є властиво найвисшою, самодержавною властю в Злучених Державах, а не леґіслятура з президентом, відкрила перша з'орґанізована праця, яка передовсїм відчувала діяльність „лоббп" на своїй власній шкірі, бо всї ухвалювані права виходили не в користь робітників, але когось иншого. — Орґанізація, то зн. Союз Ам. Фабрикантів був репрезентований в Вашінґтоні постійно через всїляких своїх керманичів, людий незвичайно здібних, загально знаних в політицї. Ті керманичі мали під собою знова цілий штаб менших „діячів", які виповнювали сліпо кождий приказ керманича. Одним з послїдних таких керманичів був бувший полковник Мулгалл, який працював для Союза А. Фабрикантів від 1903-го до 1912-го року. Минувшого року поріжнив ся з Союзом А. Ф. з якоїсь особистої причини, та можливо що з мести, а можливо і з инших причин, заявив готовість предложити сенатови докази та обясненя до всїх темних справок Союза А. Ф. Часописи „Ворлд" в Ню Йорку та „Трібюн" в Шікаґо, перші дістали сї ревеляції Мулгалла і перші їх оголосили. В своїх зізнанях зрадив полковник, що Союз А. Фабрикантів числить 5.000 членів та що розпоряджає 10 міліярдами долярів, та що той Союз удержує своїм коштом спеціяльне бюро в Вашінґтоні („лоббп"). Союз А. Ф., орґанізація неполїтична при помочи суборґанізації, таки зі своїх власних членів, „National Council for Industrial Defense" мав повну контролю над укладанєм цлової тарифи (попередної), що контролює самовладно вибір та усуванє репрезентантів до Конґресу, вибір всяких урядників і т. н. відповідно до потреб Союза та на ту цїль видає річно баєчні суми. С. А. Ф. заєдно перекуплював урядників робітничих юній, коли йому ходило о зломанє якогось страйку. С. А. Ф. мав власть іменувати всякі комітети, виходячі з посеред членів Конґресу. Тільки від Союза А. Ф. вийшов проєкт сотворення постійної цлової комісії за адміністрації Тафта. С. А. Ф. впрост „винаймав" відповідних конґресменів до потрібної йому праці. Конґресменам „відданим" Союзови А. Ф. улекшувано поновний вибір, а всїх ворогів знов „усмерчувано". Навіть і духовенство стояло по сторонї С-а А. Ф. і поборювало невигідні Союзови страйки. В звязку з сим послїдним обжалованєм згадує ся імя кардинала Ґіббонса, який мав впливати на зломанє страйку капелюшників в Денбури. Що до перекупства урядників робітничих юній, не вдало ся Союзови А. Ф. перекупити С. Ґомперса, пр. Американської Федерації Праці, Ів. Мічеля, бувшого предсїдателя майнерських юній та Ф. Моррісона, секретаря Ам. Федерації праці.

—o—

СТРАЙК НА ЖЕЛІЗНИЦЯХ ПОРІШЕНИЙ.

Ґіґантичний страйк на всїх східних желїзницях Злучених Держав, яким від кількох місяців грозили кондуктори і проча желїзнична прислуга на случай, наколи не дістануть 20 процентової підвишки до їх дотеперішньої платні, остав порішений. Екзекутива дотичної юнії в минувшу суботу (12-го с. м.) потвердила загальне голосованє членів що до страйку. На 76.683 людий з желїзничої прислуги 72.473 заявило ся за страйком а всего лиш 6.210 було проти нього. Зваживши обставину, що страйк кондукторів мусить приневолити самою силою обставин зложити працю і дальшим кругам жел. прислуги, сьміло можна числити, що кругло яких 580.000 людий на даний знак вийде на страйк. Сейчас по потвердженю страйкової ухвали розїхало ся 850 предсїдателів відділів юнії домів і тут мають ожидати дальших приказів екзекутиви, яка має подати до відома день і годину, коли має почати ся страйк. Коли се стане ся, на 50 найбільших на сьвітї желїзничих лїніях устане всякий рух. Вправдї жел. компанії заявили, що вони будуть мати на місце кождого страйкуючого заступника, але здаєть ся, се лиш перехвалки. Се виходилоб на одно, якби хтось схотів в одним дни з рекрутів зробити вишколену армію.

—o—

НОВА ШПИГУНСЬКА АФЕРА В АВСТРІЇ.

Як доносять телеґрами з 12-го с. м. основами Австрії потрясла нова шпигівська афера, якої розмірів на разї ще не можна сконстатувати. Дотепер арештовано в воєннім порті, Полі, пятнайцять осіб. Головним виновником має бути підофіцир Шмуц та властитель готелю, Шабо. Вони продавали тайни австрійської воєнної маринарки чужим державам і то, як показує ся, від довшого ряду літ. На слїд шпигів навела обставина, що Шмуц в послїдних часах дістав з заграниці суму 50.000 корон кількома посилками, на яких ніколи не був поданий надавець.

—o—

ВІЙНА НА БАЛКАНАХ.

Підчас коли давнїйші союзники в війні проти Турка тепер зі звірським завзятєм точуть свою кров, два головні суфлєри стоять з оружем при ногах і скоса споглядають на себе. Навіть і розторощена Туреччина, як виглядає, набрала нової охоти вирвати Болгарам хоч кусничок страченої країни. Хто знає відносини, пануючі посеред балканських народів, для того теперішна війна не є ніякою несподіванкою. Її навіть з цілою певностю можна було надїяти ся. Від віків Греки, Болгари та Серби сердечно себе ненавидять. Їх історія перед приходом Турків до Европи, се одно пасмо крівавих боїв. В минувшім столїтю, ледви стрясли вони з себе турецьку кормигу, ледви пару літ житя числили їх модерні держави, а вже знова пробудила ся давня племінна ненависть, знова поплила їх кров. В теперішній війнї проти Туреччини злучила їх не любов, не почутє братерства, але спільний інтерес. З поборенєм Туреччини спалахнув наново старий антаґонізм. В сїм хаосї, який днесь панує на Балканї, лиш одно зарисовує ся ярко: рука російської дипльоматії. Їй вдало ся Румунію, яка до сеї пори оставала під впливом Австрії невтральною, пхнути до мобілїзації. Австрія не може стерпіти коло своїх границь великої Сербії, а се безперечно наступить, коли Сербія при помочи Румунії зломить Болгарію. Побитє Болгарії отже після всякої правдоподібности потягне за собою безпроволочний вмарш австрійських війск до Сербії. Що тоді Росія зділає, дуже легко догадати ся. Мара европейської війни, яка наче Альпи тяжіла протягом довгих місяців над Европою, все ще не зникла.

На самім теренї війни наступив цілковитий зворот. Побіди, які минувшого тижня віднесли Болгари, не принесли їм ніякого хісна. Дня 8-го с. м. Серби відібрали Болгарам поновно місцевість Істіп, задаючи їм величезні страти. Рівнож в кількох инших битвах Болгари зістали на голову побиті і в неладі та розсипці мусїли цофнути ся з усїх занятих минувшого тижня місцевостий. Не менше нещасливо веде ся Болгарам в борбі з Греками. Армія болгарського ґенерала Іванова, числяча 120.000 людий, від самого початку війни була приневолена заєдно уступати перед напором Греків. Сї 9-го с. м. заняли вже навіть місцевість Серес, положену 45 миль на північ від Сальонік та виперли Болгарів з усїх їх позицій над морем Мармара. Положенє Болгарії на обох фронтах, то є проти Сербів і проти Греків, стало таке безвихідне, що остаточно 10-го с. м. Болгарія за посередництвом циркулярної ноти до усїх великих держав Европи просила їх о інтервенцію в справі мира, віддаючи свою справу без найменчих застережень в руки російського царя. Перший крок в справі мира вже зділано. Іменно французькі посли в Бельґрадї та Атенах старали ся дізнати від дотичних правительств, під якими условіями вони згодилиб ся на заключенє мира з Болгарією. Сербське правительство безпроволочно згодило ся почати мирні переговори. Одні Греки заявили, що будуть бороти ся доти, доки Болгарія не зістане цілковито зломаною і не здасть ся на ласку і неласку.

Телеґрами з 10-го голосять, що Болгари цофають ся на цілій лїнії, переслїдувані завзято сербською армією. Підчас відвороту старали ся Болгари за всяку ціну задержати в своїх руках важну стратеґічну місцевість Істіп, та сербська кінниця викинула їх з укріплених становищ. Відворот Болгарів має усї ціхи панїчної утечі. Вони лишають всїх своїх ранних та вбитих на поталу судьбі, кидають масами оруже, амуніцію та поживу, аби лиш скорше спасти ся від мордерчого огню переслїдуючих їх Сербів. Одна телеґрама — не потверджена ще — говорять навіть, що Греки взяли в полон ґенерала Іванова з 50.000 людьми. Колиб вона найшла потвердженє, то се означалоб повний погром Болгарії.

Отся війна, формально уже покінчена (Болгарія — як сказано висше — звернула ся до держав з просьбою о інтервенцію в справі мира) має величезне значінє. Вона передовсїм знищила молодий союз балканських держав, який дуже був ненаруку Австрії і Німеччинї. Взаїмне нищенє сил болгарських, сербських та грецьких увільнило Австрію від небезпечних сусїдів на полудни та зменшило вплив Росії на полудневих Славян. Панслявізм, а властиво панрусизм, сей пострах ґерманського сьвіта, розвіяв ся наче ранїшна мрака. Росія з Болгарами та Сербами довго лишить ся ворогами, так само як Сербія з Болгарами. Неначе на доповненє хаосу та на довершенє невихідної ситуації на Балканах, дня 11-го с. м. стотисячна румунська армія перейшла болгарську границю а рівночасно Румунія виповіла Болгарії війну. За причину сего кроку подає румунське правительство се, що і воно хоче дещо скористати з подїлу Туреччини. В хвилині, коли румунські війска перейшли Дунай, сербські і грецькі війска злучили ся коло місцевости Ґуеґелї. В тім місци іменно Болгари хотіли вбити ся клином поміж Сербів і Греків і недопустити до їхньої злуки, щоб лекше упорати ся з кождим з осібна. Сей плян не повів ся а тим самим справа болгарська уважає ся за цілковито програну. Побіда Сербів і Греків над Болгарами є болючим ударом для австрійської дипльоматії, яка підчас цілої кампанії морально підпирала Болгарію та в наслідок того зовсїм відчужила від себе Румунію. В цілій сїй балканській заверусї, від початку аж по нинїшний день, мимо викинених міліонів, мимо страшних економічних жертв, Австрії якось ніяк не веде ся.

—o—

КОГО НАМ ПІДПИРАТИ?

І опять приходить ся нам на тім місци піднести патріотичне діло одного з наших нюйорських родимців. Ним є д. Г. Чарнецький, загально знаний Русин-патріот в Ню Йорку. Сей добродій жертвував оноді на цїли Просьвітної Комісії при Р. Н. Союзї суму 25.00 дол., за що належить ся йому на сїм місци сердечна подяка. При тій нагоді годі нам здержати ся, щоб не сказати пару слів про д. Г. Чарнецького. Як відомо кождому з наших читачів, сей д. має правничо-нотаріяльне бюро в Ню Йорку (30 Іст 7-ма ул.) та продає лоти. Правда, подібних правничих бюр є тут доволї, але з чистою совістю можємо сказати, що ніяке з них не може йти в порівнанє з бюром д. Г. Чарнецького. Бо у його бюрі суть заняті люди компетентні, так сказати-б фахові, які дають повну ґаранцію, що віддану в їх руки справу переведуть совісно і з повним зрозумінєм річи. І так відділ справ в старім краю спочиває в досьвідних руках д. Володимира Кнїгиницького, бувшого краєвого судії, який, як укінчений австрійський правник, є одиноким компетентним чоловіком в Ню Йорку в справах правних у Австрії. Всякий, віддаючий у сїм бюрі свою краєву справу до поладнаня, може бути певний, що йому там відразу скажуть, які може мати вигляди на поводженє, а ніколи не будуть тягнути аж до послїдного цента, щоби опісля допєрва сказати, що нема ніяких виглядів, як се дуже часто діє ся по ріжних подібних *жидівських* бюрах. Справи знова тутешні, так нотаріяльні як адвокатські, веде двох тутешних правників, д. А. Ваґенер і Й. Маль. Кромі сего у бюрі д. Г. Чарнецького можна дістати шифкарти на всї корабельні лїнії, а купуючі в часї їх приїзду до Ню Йорку тїшать ся дуже старанною опікою. Рівнож хто купує або продає фарми, лоти, доми, найде там все щиру пораду. І коли д. Г. Чарнецький є Русином, що не жалує ніколи цента на всяку народну цїль, який підпирає кожде наше змаганє, то тим самим є нашим обовязком з усїх сил підпирати його солїдний бізнес. Свій до свого!

—o—

ПОМИЛУВАНЄ ҐОРКОГО.

Царським указом увільнено Максима Ґоркого від усякої відповідальности і позволено йому повернути до краю.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим пригадує ся пп. місцевим Урядникам Р. Н. Союза, що кождий відділ Р. Н. Союза має найдальше до 30 кождого місяця прислати припадаючий на него розмет.

Відділи не тримаючі ся сего, будуть безпроволочно суспендовані, а за наслідки будуть відповідати місцеві Урядники перед своїми членами за їх неточність в своїм урядованю.

Голов. Уряд Р. Н. С.

Допись.

З Cleveland, Ohio.

Кождий народ, котрому не байдужна будучність, всіми силами стараєсь о те, щоби молодше поколїнє завчасу привчалось, щоби замолоду училось гартувати духа і тіло, бо тілько так вихована молодїж може колись стати бодро в ряди борців за свій нарід і належні йому права. Що ми, Русини, дуже мало дбаємо про молодшу генерацію, за се може колись будуть на нас нарікати наші внуки. Що наша старша генерація байдужна, се звістно; але що молодїж, до котрої подібні кличі вже нераз долітали, не опамятаєсь, і не стараєсь бодай сама через самообразоване гартувати себе до дальшого житя, се більше як сумне. Старші байдужні — і молодїж руська байдужна не дбає про себе. Так річ має ся майже всюди по наших кольоніях, а у нас, в Клївленд, Огайо, — майже застрашаючо. Бо подумайте, добрі люди, — сам цьвіт — молодці, щоби так мало інтересувались, вже не кажу чимсь другим, але навіть самими собою — се страх! Єсть тут много-премного товариств, є 2 читальні (церковна і нїби лїбералїстична) і всюди... пустка — глухо. А знаєте, для чого? Бо наша славна молодїж розполітикувалась горячо при *кацапськім* барі. Чи се ви, ті молодці, що сьпіваєте в хорі церковнім в недїлю, а зрештою цїлий тиждень витираєте кацапови бару, і то ще тому, що в так плюгавий спосіб нашого владику в „Лемку" ошкалював? І за се, що він сьміє ся з вашої церкви, з вашого владики, з вашої народности, що вас називає „пуцьвірками", ви його кишенї набиваєте тяжко запрацьованим грошем. — І де честь, єсли вже не народня, то честь ваша? Менї здаєсь ся, що чоловік, котрий має лиш крихіточку чести, котрий лиш тому, що якби через сон почуває якусь любов до своєї народности, не повинен і дивити ся в ту сторону, а не то пересиджувати там, де на його віру і народність плюють. А єсли вже книжка, чи ґазета, чи народна пісня вам так смердять, і ви не можете обійтись без склянки, тож раціональнійше вже є заглянути там, де за ваш гріш принайменьше ніхто вам і вашому народови в лице не плює. А якби то гарно було так прочитати в нашій улюбленій „Свободі" що ось то клївелендські хлопці гарно забавляють ся в читальни, що читальня процвитає, що ось то наші хлопці дали гарне представленє, чи то концерт в честь якогось славного чоловіка, що житє своє зложив на народний жертвенник. Або що наша молодїж зложила тілько а тілько гроший на „Рідну Школу", і т. п. А так ті гроші місто на народню ціль потанають в ворожій нам кишенї. Здаєть ся, ще всї тямлять, що підчас объїздки добродія С. Демидчука нераз десять разів меншї плєйзи зложили о много більшу жертву на „Рідну Школу" як великий Клївленд.

„Ой тай нам — ой тай нам
Та таким „патріотам"(?!)
У ярмі ходити,
А наші таляри
Кацапови у карман носити".

П. Г. Нетакий.

Лесь Мартович.

За громаду.

Ще досьвіта, але таки ще в ночи встав Панько. Вбув великі чоботи, надяг кожух, а леґітимаційну карту й карту до голосованя запхав у назуху аж геть на голе тіло. Вже дома бояв ся, щоби йому тих карт хто не видер.

Жінка дала йому пів хлїба ще й грінку сира — на доказ, що сегодня для Панька сьвяточний день.

Бо Панько сегодня перший раз у своїм житю виповнював уряд. Уже йому минуло сьвятої недїлї 62 роки, а він ще до тепер не був ніяким урядником у громадї. Аж сего року вибрали його громадяни вибірцем на посла до віденської ради.

Не дуже то велика почесть бути вибірцем — особливо сего року, коли — після послїдних кровавих виборів — ніхто з громадян не хотів дати вибрати ся, тай, правду сказавши, Панька вибрали лиш тому, що його в місті ще не знали за „бунтівника", котрий инакше важить ся голосувати, як наказує староста, — але все таки уряд урядом, то й Панькови припало се дуже до вподоби.

Панько вийшов на двір, а там така темрява, хоть око виколи. Носа свого не видко. Хоть чалапав густим осїнним болотом і навкруги не чути було й живої душі, то все-ж Панькови здавало ся, що йде поміж тисячами народу. Тай наче ті тисячі наказували йому те саме, що сеї недїлї читальники коло церкви: „Майте собі в тямці, Паньку, не віддавайте карту до голосованя нікому, аж на горі при комісії. Аби сам староста зажадав від вас тої карти, то не дайте, бо все пропаде. Леґітимацію покажіть, як який урядник запитає, але карту до голосованя ні, хоть би вам сотку давав".

„Що то сотку?!" — нїби відповів у гадках Панько тим тисячам народу — „але ану! аби мя на муки брали, то не дам. Уже-ж я знаю за громаду постояти! Коли громада менї таку честь повела, то я за ню хоть в вогонь!"

Так собі міркував Панько тай мав дивне почутє втіхи й страху. Неначе дістав якийсь дуже дорогий, але й дуже делїкатний дарунок, тїшив ся тим дарунком, а враз і бояв ся, аби його не впустити, або в руках не роздавити. Найдужче бояв ся того, аби нічого не змилити. Тому розгадував собі вже щось десятий раз, що має робити.

„Перше — гадкував собі — маю піти до того адуката-Руснака, аби виписав на карті нашого посла, а відтак просто перед комісію".

Сими гадками Панько так заняв ся, що й не стямив ся, коли ввійшов ся в місті. На дворі вже був день, але крізь густу мраку годї було на кілька кроків людий пізнати. Та мрака обсїла кожух і капелюх Паньків дрібними крапельками.

У той день відбував ся в тім місточку ярмарок, то поволи з усіх боків стягали ся ярмарочні люди. Панько замішав ся поміж ярмарочних, бо чув дома, що як би його жиди де одинцем залямили*), то зараз або карту відобрали би, а як ні, то підвели би жандарів, аби Панька арештували. Тому Панько пробирав ся поміж ярмарочних до того адуката.

В адуката написали Панькови на карті до голосованя імя кандидата й навчили Панька, як має занести ту карту аж перед комісію.

„А вважайте", — говорили йому — „абисте не злакомили ся на пятку, бо в сїнях стоїть секретар Момчинський, відбирає картки з нашим кандидатом тай дає другі картки з пятокою".

„Я її от-туда!" відповів Панько, всуваючи картку до голосованя назад до пазухи — „а пятокою він мене не загулить" — говорив радий, що лиш пятокою пужають, а більше нічим.

Ішов до повітової ради, де була виборча комісія, втїшний, що сих виборів тілько пятками воюють. „Най він собі купить мотузок за ту пятку" — міркував Панько, підходячи до повітової ради й держачи в кулаці леґітимаційну карту, щоби її показати якому посіпаці, аби допустили до комісії.

В сїнях будинку ради повітової стояв під одною стїною секретар Момчинський, вивертаючи верхню губу до гори, щоби оглядати свій довгий білий вус, а під другою стїною стояв величезний хлоп у смушковій шапці і довгій капоті. Се був нїби якийсь возний, а тепер приставлений Момчинському до помочи, як аґітатор польського кандидата. Дальше в сїнях прохожував ся жандар, держачи карабін в руці.

На вид сих урядових лиць Панько трохи збентежив ся і підступав несьмілими кроками до сїний. Як тілько вихопив ся по камінних східцях до сїний, задержав його секретар словами:

„Покаж карту".

Панько показав дрожачою рукою зімняту в кулаці леґітимаційну карту.

„Не ту! Карту до голосованя!" — скричав на него Момчинський тим голосом, яким кричав ще перед кількома місяцями, як вахмайстер, на уланів.

„Ого! вже зачало ся" — подумав собі Панько, а дрож нетерплячки й дожиданя чогось непевного пробігла по цілім його тїлі.

Нараз Панько збояв ся, щоби не послухати сего сердитого секретаря. Не знав, чому саме, але почував, що як сей пан напосяде ся на него, то його рука сама залїзе до пазухи й витягне карту. Щоби сей страх прогнати, гулюкав Панько в думці на себе: „не дати! не дати! не дати!"

Всї отсї думки тревали одну мить, заки Панько роздумав, що має секретареви відповісти. Отже таки — хоть намагав ся сказати щось рішуче й переконуюче секретареви, нічого путнього з того не виходило.

Секретар нагнув до него своє червоне лице: „Бреннен! Давай карту до голосованя!"

„Най діє ся божа воля! Коби оце перебути тай решта", подумав Панько тай боязко обізвав ся:

„Я тут не дам тої карти, на горі при комісії".

„Мудю!" — зашипів секретар і, розтягаючи рот, показав передні зуби. Потім моргнув на аґітатора тай прошептав: „Раз го!"

В тій хвили підніс аґітатор свою здоровенну руку тай із розмахом ударив Панька по лици.

„Уже бють! Але витримаю, аби не знати що", подумав Панько й прилагодив ся ще на кілька полицників; затис зуби тай стяг кілько мога лице. Гадав, що се охоронить його від болю. Секретар відвернув ся до стїни й злегонька сьміяв ся. Панько наче прикипів до того місця, де зразу став, дивив ся переляканими очима на аґітатора і ждав на щось.

Тоді приступив до него жандар скорою ходою і підніс карабін кольбою до гори.

„Махай або сюда або туда! не заважай другим!" — скричав на него жандар із такою злобою, як би йому Панько не знати яку шкоду заподіяв.

Панько сам не счув ся, коли вхилив ся, коли зняв руку понад голову й коли борзенько, назадгузь, висунув ся з сїний. Став собі оддалік супроти дверий тай засоромив ся.

„Ніже-ж таки не вдержав! Збояв ся. Красно-ж я стою за громаду. Варт мене другий раз вибрати. Збояв ся, що голову розчереплять кольбою!" — роздумував собі Панько тай дивив ся, як инші виборці заходили по одному до сїний, як секретар відбирав від них картки, а натомість давав другі.

„Там видай є пятки. За зле платять а за добре бють!" —міркував собі Панько, а сльози так і підходили до очий з жалю і з болю, бо лице вогнем пекло.

Стояв на однім місци покірно, як жебрак перед панською хатою, заглядав до середини, тай усе здавало ся йому, що може якось незамітно пріпхає ся через сїни. Але знов не мав на те великої надії. Потому розгадував собі, що йому в селі сказали би, якби з нічим вернув.

Але другий жандар, що ходив попід будинок, устиг уже звідати ся про Панька й справив ся прямо на него.

„Марш!" — скричав і сей з такою лютостю на Панька, наче би він і йому велику кривду зробив. — „Тут не вольно стояти!"

Заляканий Панько подріботав борзенько поміж ярмарочних і мав достоту таке почуванє, як мала дитина, що її бучком виганяв від вишень із чужого саду. „Бідна-ж моя головонько", думалось йому, „що менї робити?" Роззирав ся кругом себе, нїби шукаючи якоїсь людини, аби йому порадила.

Так розглядаючись, назирив із свого села Івана, в великій баранковій кучмі, що стояв похилений на возї тай щось нишпорив коло мішка. Щаслива думка мелькнула Панькови в голові й він пішов прямо до Івана.

„Що би я вас просив", — заговорив Панько, хапаючись правою рукою за драбину від воза — „позичте-ко менї шапки".

Іван здивував ся: „А вам же на що шапки?"

Панько подумав хвильку: „Ви не питайте на що, але позичте; я вам дам свій капелюх".

Іван із заклопотанем почухав ся в потилицю тай: „Вибачайте", — каже — „Паньку, але я не знаю на яке. Ану-ж відтак якась біда..." говорив Іван несьміливо відвертаючи очи. Панько часом не нарабив щось тут у місті, а тепер хоче перебрати ся, аби його не пізнали.

Панько порозумів, чого Іван боїть ся. „Та ви не бійте ся, Іване, нічо. То, адїть, я голосую на посла, а там бють". —

„Знов бють" — перебив Іван. — „А казали що цих виборів не будуть бити".

„Ой не будуть!" — відповів Панько — „Менї вже осьде шісьдесятий і другий рік минув, а ще мене ніхто так у писок не втяв, як сегодня якась латка. Бог би його тяжко скарав! Та писок байка, але жандар замахує ся кольбою до голови. А я старий чоловік: бою ся, аби мя не заголомшив до біли. Та позичте менї, Йване, шапки, поставлю в шапку віхоть та все не так страшно".

Іван замняв ся: нїяково відмовити, а-ле й не хотів ся дати. „Та бо то, вважаєте Паньку", — промимрив Іван — „шкода вашої голови, але й шкода моєї шапки: як угатить кольбою по шапці тай розпоре".

„А я вам, бігме, відкуплю. Вже колим обібрав ся грибом, то мушу лїзти в борщ. Най уже коштує, а голос треба віддати".

Хоти-не-хоти взяв Іван Паньків капелюх, а Панькови дав свою шапку. Панько витяг із воза добрий жмит соломи, помняв, потер на віхоть тай запхав на дно шапки. Так вистелену шапку вбрав на голову й натяг аж на вуха.

„Тепер най бє, гупне як у подушку. Голос піде, а я собі й байдуже". Так думав Панько, йдучи назад до ради повітової. Але чим ближче туда доходив, тим ставав несьмілійший. Як уже був недалеко дверий став тай задумав ся.

„Гей! та же то кольба як довбня: пукне шапка, ще й голову розколе. А хоть би, прем, і здержала солома, вжеж морсне по чолі!" Сї думки завдали Панькови такого страху, що він не важив ся заходити до сїний, тілько назирци заглядав туда.

З таким напруженєм зазирав до сїний, що видів кожду жовтаву ямку на стїні від обдуканого вапна, видів докладно заболочену долївку, від дверий зовсім чорну, а там далі смуги білі попри чорні. Але при тім допевнив ся, що сїни тягнуть ся геть далеко і що там ясно, значить ся: є другий вихід із заду.

„Ануж би туда зайти" — мелькнуло Панькови в голові й він, не надумуючись, обійшов каменицю, скрутив у бік і дїйсно побачив вузеньку уличку. Зайшов у ту уличку й переконав ся, що з заду кождої камениці тягне ся довге подвірє й кінчить ся високим муром. Проти двох камениць були сильні, великі дубові брами в мурі.

„Е", — сказав до себе Панько — „лиш не знати котра брама".

Вернув ся назад і переконав ся, що рада повітова в третій з ряду камениці. „Ану-ж до цеї камениці нема брами", подумав Панько тай став шептати молитви, заходячи назад у ту вузку уличку.

Проти будинку ради повітової в високім побіленім мурі стояла замкнена з середини дубова брама. Заввишки в півтора хлопа.

Панько став перед нею й першим його ділом було оглянути ся навкруги, чи нїкого нема, бо ануж ізгулюкають: ловіть злодія! Обіздрівшись усюди, допевнив ся Панько, що ззаду стояла військова стайня, обведена також високим білим муром; відти Панько не мав боя. Але з лївого і з правого боку протинали ту уличку дві дорозї. З кождої з тих доріг можна було лиш тоді заглянути Панька, коли навмисне за тим дивив би ся, бо брама була глибоко в мурі. Великої небезпеки не було.

Панько зовсїм над тим не призадумував ся, з якої речі його бють, навпаки: йому се видїло ся зовсїм природним, що латки знущають ся над селянином. Він лиш брав голий факт на увагу й роздумував над тим, як би той неосоримний факт зробити для себе як найменше шкідливим. Тому про нїчо инше не міркував, як тілько про те, яким способом перелїзти на другий бік.

„Треба би підскочити, аби вхопити ся за верх" — думав Панько оглядаючи браму. — „Рукою би може якось і вловив, але ногами не возьме: не ма за що зачепити. Правда, є в брамі кілька цьвяхів, але чобіт ізсуне ся".

Так роздумавши, вернув Панько назад до Івана, скинув чоботи, поставив на віз тай попросив Івана, аби взяв чоботи до дому. Іван знов здивував ся і сказав Панькови, що в таку студінь небезпечно босому ходити.

„Пусте", відповів Панько „не замерзну. Як запарі зайдуть, нукну кісткою до кістки, аж вогню викрепне. А вже колим обібрав ся грибом, треба лїзти в борщ: мушу зайти потихоньки, аби припкнути ся".

Пішов назад ід брамі. Зразу пройняла його студїнь, особливо на мокрих плитках від ніг аж під серце, але трохи згодї ноги стерпли.

Коли вчинив ся під брамою, обіздрів ся вважно навкруги, чи хто не видить, підскочив, ухопив ся правою рукою за вершок брами по самій середині, а відтак підніс туда й лїву руку. Ногами сукав по брамі, шукаючи якоїсь опори. І найшов: зачепив ся піхтем великого пальця правої ноги за велику круглу головку цьвяха.

Все те тревало дуже короткий час, а однако Панько встиг роздумати собі про всї прикмети тої брами. Найкращою прикметою, на думку Панька, було те, що брама за той час не скрипнула й не вохнула ся. „Порядний якийсь майстер робив, дай йому Боже здоровлє; на міць ізроблена!"

Та як тілько вихилив Панько голову понад браму, в туж мить пустив ся руками й зісконив на землю, як кіт. Побачив на подвірю з правого боку дриветню, а прямо перед його лицем ясніли сїни й видко було секретаря, аґітатора й жандаря. Панько спудив ся, що й вони його помітять тай тому зіскочив.

Оглянув ся знов кругом себе, чи кого нема. Зі стайні вийшов улан, але напись не дивив ся в той бік, пішов прямо за дорогу тай щез із очий.

Панько розгадував собі, що не по середині треба хапати ся, а з правого боку від дривітні. „Ще раз, ще сей раз!" заохочував себе Панько, почуваючи велику втому й біль під пальцями правої руки. Поглянув на руку й побачив, що на середнім пальци зі споду счімхав шкірку. Серце в грудях калатало ся аж йому дух запирало, а в очах мелькали жовтаві сьвітла.

„От такє то старого" — думалось Панькови — „трохи зняв ся тай відхати ся не може. Коби так молодні пульнув би як лис". Нїколи ще так не було йому жаль минувшої молодости, як тоді під брамою.

„Байка! коби лиш на верх вихопити ся, а там найби й стрімголов, то нїчо" потішував себе Панько й отягав ся. То нїби віддихав ся, нїби обпирав здерту шкірку, хухав у праву руку, але почував, що леда другий раз полїзе. Страх його зняв, що не має сили примусити себе до дїла.

„Тобі виборцем бути? А на ніч капляти не ласка!?" — корив себе Панько. Але й то не помагало: таки не чув у собі відваги. Тоді розлютив ся. Не на себе, але на того старого Панька: що не хоче й через браму перелїзти задля громади.

„Не хочеш? То йди через сїни; най тебе жандар кольбою у голову вгатить!" — крикнув у думці на того ледачого Панька тай, нїби слухаючи чужого приказу, зробив кілька кроків і пристав. „А видиш?!" глузував над тим ледащим Паньком. — „Маєш боя, аби тобі голову не провалив. Лїзь же, братчику, коли хочеш у цїлоі до дому прийти!"

І знов, нїби на чужий приказ, пішов на правий бік брами, підскочив, ухопив ся руками за вершок і, совгаючи босими ногами по брамі, зачіпаючи ними за цьвяхи, за прогалини межи дошками, перегнув ся через браму і на один миг як жвавий хлопчик перекинув ноги на другий бік і спустив ся в долину. Хоть почував велику втому, отже не припочивав ні хвильки, але хильцем дріботав попід дривітню.

Став собі за одвірка і крадьки назирав, коли ті три в сїнях дивитимуть ся в противний бік. На се не потребував довго ждати, бо тим трьом нїкому й через думку не пробігло, аби вважати на задні двері. Вибравши так догідну хвилю, майнув Панько до сїний і побіг босими ногами по камінних сходах, аби виконати австрійським законом заноручений акт вільних виборів.

Біжучи горі сходами, мав Панько велику радість, що не зрадив громаду тай так хитро втїк від напасти.

*) Завважали.

РОДИМЦІ! ЯВЛЯЙТЕ СЯ ЧИСЛЕННО НА ВІЧАХ, УСТРОЮВАНИХ ПРОСЬВІТНОЮ КОМІСІЄЮ Р. Н. СОЮЗА!

КАЛЄНДАР.

ЛИПЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
17	Четвер	Андрея крит.
18	Пятн.	† Карила і Мет.
19	Субота	Атаназія
20	Неділя	5. Томи препод.
21	Понед.	Прокопія муч.
22	Вівтор.	Панкратія
23	Середа	† Антонія печ.

НОВИНКИ.

Замах на директора гімназії в Жовкві.

Дня 26. червня о годині 11. перед полуднем доконав замаху на директора гімназії в Жовкві ученик IV. кл. тамошньої гімназії, Михайло Михальчук. Виновник, казано 17-літний хлопець, мужицький син з Мервиці, коло Куликова, москвофільскої кріпости. Батько Михальчука, горячий прихильник Дудикевича, що оказує на зовні сим, що носить кацапську бороду, московський кафтан і старість ся говорити лише по московськи. Його син, Михайло, також москвофіл і в школї провадив москвофільську агітацію. Підчас воєнної кризи поширював між жовнірами відозву, в якій заборонювано єї стріляти до російських жовнірів на випадок австрийсько-російської війни, а звернути дула проти власних офіцирів. За се прогнано його з усіх австрийських шкіл. Сими днями надійшло рішене шкільної ради, яке потверджує відносне внесене професорського круга. 26. м. м. перед полуднем прийшов Михальчук до конференційної комнати і заявив, що хоче бачити ся з директором гімназії, Еліяшом. Присутні професори звернули йому увагу, що не слід ставати перед директором з пакунком, який Михальчук держав у руці. Як пізнійше виявило ся, була се дубова метрова мачуга. Михальчук полишив сей пакунок в комнаті, а сам війшов до канцелярії директора. Жадав, щоби директор звернув йому якусь сконфіскований книжку, але вдоволив ся відповідю, що книжка є в міністерстві і вийшов. Коли небавом потім директор Еліяш вийшов на подвіре, Михальчук зайшов директора з заду і загадною мачугою вдарив в голову. Удар був такий сильний, що твердий соломяний капелюх пук а на голові набіг ґуз величини гусячого яйця. Иншого ушкодженя нападений не дізнав. Доконавши нападу, Михальчук утік в напрямі двірця, гонений товпою молодежи. Зловив його жовківський мешканець, Коништинський, котрий не дав ся змилити криком Михальчука: лови! лови! Михальчука відставлено до жовківського судового арешту. При арештованім найшли ще зелїзну заострену штабу. Лікарі оглянувши директора Еліяша, орекли, що ушкодженє є легке, але мачуга, сила удару і спосіб виконаня замаху були такі, що лише завдяки капелюхови, котрий ослабив силу удару, дир. Еліяш завдячує вратоване житя.

Джиґало під обсервацією.

Розправа проти Джиґала відбудеть ся щойно в осени, бо тепер віддали його під обсервацію псіхіятрів, судового лікаря д-ра Хомина і лікаря заведеня божевільних в Кульпаркові, д-ра Малїшевського. Обсервація Джиґала буде відбувати ся в вязничній келїї.

Як зрадив ся Редль.

Muenchener Neuste Nachrichten подають в справі Редля таку новинку: Викрите злочину Редля послідувало так, що Редль довший час не відбирав листа „посте рестанте", котрий надійшов до него з Берліна до Відня, бо не міг ізза службового занятя приїхати до Відня. Відповідно до почтових приписів відіслали сей лист назад до Берліна. Там його отворили — зміст листа був такий, що берлїнська почта відіслала його віденьскій поліції, ся назад запечатала лист, поміщала на почті і казала пильнувати, хто сей лист відбере. За якиїсь час явив ся по сей лист полковник Редль і так зрадив ся.

Погрудє Лисенка.

Український артист М. Паращук виконав саме нове погрудє Лисенка в своїй робітни в Монахові. Се погрудє, виконане з посмертної маски Лисенка, заслугує на тимбільшу увагу, що дотепер ми мали ледви один бюст Лисенка і то ще з його молодих літ. Належить сподївати ся, що наші співацькі товариства радо повитають появу сього бюста та спопуляризують артиста до численних репродукцій.

300-літний ювилей унгварської гімназії.

Сими днями ґімназія в Унґварі сьвяткувала 300-літний ювилей свого істнованя. На торжество прибуло около 500 гостий, понайбільше учеників ґімназії. Межи ними були і два єпископи: греко-католицький крижевацький, о. Юліян Дрогобецький і римо-католицький сатмарський, о. Тидор Боромисса. Греко-католицьке богослуженє відправив унґварський єпископ, о. Антін Пап. Ґімназію оснував наджупан, граф Юрій Друґет; його портрет виставили тепер в ґімназії. Теперішним директором ґімназії є Михайло Романець, по національности Українець.

Дивне літо.

В Мараморощі — як доносить буданештеньска „Недїля" — і в Ерделю в червни надав сніг. В области Гайдубесерменя був мороз, котрий заподіяв богато шкоди виноградови і кавонам.

Божевілє папського сповідника.

Про нечайне занедужанє виливового кардинала Вівесси Туто, сповідника папи та ініціятора протимодерністичного напряму церкви за понтифікату папи Пія X., пише римський кореспондент „Berliner Tageblatt-у": Вже від кількох місяців замітний був змінний вигляд кардинала, а щоби не збуджувати підозрінь, держали його в еспанській колеґії. Публично заявили, що кардинал недужий на інфлюенцу. Послїдними днями недуга кардинала наслїдком праці і нервового змученя прибрала такі розміри, що в Ватикані почали направду побоювати ся. Кардинал вперто заявляв, що він засуджений на пекло плакав, кидав ся об землю, розривав собі лице. Вговорюваня для вспокоєня кардинала не лише, що остали без успіху, але ще Капуцин, котрий доглядав кардинала також збожеволів. Стан кардинала зробив ся такий грізний, що мусїли його інтернувати, щоби кардинал, доси докладно інформований про церковно-політичні справи, мав тут повний спокій. Лїкарі кажуть, що кардинал за 4—5 літ може виздоровіти. Збожеволїлий під виливом кардинала Капуцин є вже на дорозї до видужаня.

Засудженє Поляка-ошуканця в Німеччині.

В Франкфуртї відбула ся розправа проти 37-літного барона Рудольфа Порембського, родом з Галичини, бувшого пруського адміністрацийного урядника. Його обжалували за богато ошуканств, яких допустив ся вимантуванєм дорогоцінностий у ювілєрів, які потім зараз продавав. Порембського засудили на півтора року вязниці і 1000 марок грошевої кари. Порембський був вже більше разів караний вязницею за ошуканства.

Згоріло 154 людий.

Підчас огню, який вибухнув 4-го с. м. в місцевости Астрадамівка в алятирській ґубернії, згоріло 154 осіб.

Сонце в роли підпаляча.

В Вінніпеґу, 22 червня, сонце, сьвітячи через нездалу шибу у новім домі на 643 Гарвуд Евни, запалило будинок. Сильний вітер роздув іскри і розширив огонь на сусїдних 12 домів, з яких деякі були порожні. Чотири доми згоріли зовсїм, а прочі вдало ся вчасти уратувати. Зачепив огонь також дві церкві і ушкодив їх на $600. Загалом зробив огонь шкоди на $11.000, не вчисляючи шкоди, спричиненої меблям в окрузї двох блоків, коли їх властителї з перестраху викидали через вікна та двері.

Русинка стріляла до секційних робітників.

В Ростерн, Саск., жінка Митра Балана вистрілила три рази з рушниці до секційних робітників, що просили її о ямку, коли їх ґазолїновий візок попсував ся. Один з них, Вінкенгавзер, дістав двайцять чотири шроти у лице і житє його загрожене. Два другі також були поцїлені, але не дуже небезпечно. Робітники говорять, що не дали жінцї причини до стріляня.

Летнича стація в Галичині.

В Журавиці під Перемишлем мають оснувати небавком військову летничу стацію, для якої кінчать саме тепер будувати шопу на великих оболонях зараз за журавецьким зелїзничим двірцем. Збудовано там 4 шопи на 4 лїтаки. Коло шоп побудовано дімок для військової сторожі і два склади на бензину.

Заплатив за щирість.

Віртенберський король перебуває тепер в Женеві, в Швайцарії, на сьвіжім воздусї. Онодї проїхав він маленьким пароходом на другий беріг озера Констанського і непізнаний зайшов до готелю випити шклянку пива. При нїм був його пес. „Гарного пса маєте, пане", сказала кельнерка, що його обслугувала. „Так, гарний, кращий від мене", підповів король. Дївчина глянула на короля і потакнула: „Справі, тай скільки молодший". Король випив пиво, кинув на стіл золоту монету і вийшов. Дївчина підбігла за ним, щоб він взяв здачу. Та король усьміхнув ся і сказав їй: „Тримай собі сї гроші на памятку, що сказала правду в очи королеви Віртенберґу".

Криваві події в Болестрашицях.

До львівських ґазет доносять з Перемишля: В недалекім селї, Болестрашицях, забавляло ся спокійно 8 артилєристів з Журавиці у коршмі, що належить до тамошнього війта Івана Тесляка. На них вечером в недїлю 22-го червня цапали так польські як і українські хлопи і почали бомбардувати коршму камінями. Колиж війт, Тесляк, прирік жовнїрам, що їм нїщо не стане ся, жовнїри зложили оружє; тодї видав обезоружених в руки розлюченої товпи і казав бити. Один з жовнїрів, Йосиф Мунчикевич, згинув під ударами каміня і колів, инші потерпіли тяжші і лекші рани. Завізвано чотирох жандармів з Журавиці, які прийшли о пів до другої в ночи. Супроти грізної постави хлопів завізвано ще військо. Прийшло 20 жовнїрів артилєрії з поручником Котлевичем. В асистенції війска відбували ся впродовж цїлого дня арештованя. Загалом арештовано 22 осіб, в тім шістьох господарів і решту парубків. Населенє спершу супроти рішучої постави військової асистенції заховувало ся апатично. Тільки ту і там чути було плач жінок. Майже на самім кінци допера арештовано війта Тесляка, який своєю незручною інтервенцією причинив ся до проливу крови. Деякі в селї впевняють, що війт по відібраню шабель жовнїрам, звернув ся до товпи зі словами заохоти: „бийте, але добре!" Чи се правда, вияснить слїдство. Всїх арештованих всаджено на фіру і під ескортою коло 10 години відвезено до Перемишля, де уміщено їх в арештах окружного суду. Слїдство веде судія Крогулецький. Щодо причин сих кровавих подій, так зблизька вони представляють ся зовсїм не „політично", а зате з людського становища більше зрозумілі. Авантура — як оповідають у Болестрашицях — не вибухла нечайно, але вже довго тлїла. Причиною її були жовнїри з журавецької залоги, яких одна частина стало від довшого часу що недїлї заходила до Болестрашиць, щоби з тамошніми дївчатами забавити ся. Се дразнило місцеве населенє і передовсїм відносини між парубками і небажаними гістьми ставали щораз більше напружені. Оливи до огню доляла подія, яка скоїла ся в передостанну недїлю 15. червня. На весїлє, що відбувало ся в коршмі війта Тесляка, вмішало ся кількох жовнїрів, які підчас забави виволїкли із собою одну дружку у поле і там її зьвірячим способом знасилували. Не була се перша така подія, але вона обурила до краю молодїж, так що та порішила дати жовнїрам научку. З автентичного жерела довідує ся „Дїло", що на жовнїрів у Болестрашицях напала москвофільсько-польська спілка з війтом Тесляком на чолї у москвофільській коршмі.

Жертви спеки.

Минувший тиждень зазначив ся нечуваними спеками. Найгорячійшим днем сего року безперечно був 30-го червня. В Шікаґо урядовий термометер вказував 102 степенї Фаренгайта. На вулицях міста в наслїдок соняшного удару померло 50 осіб. Таке саме число, бо 50 осіб, впало рівнож того дня на вулицях Бостону; з тих один помер на місци. В Бостонї вправдї офіціяльний термометер вказував лиш 96 степенів, але всї инші термометри в містї переступали значок 100 степенів. Так само і в Олбанї, Н. Й., день 1-го липня був найгорячійшим сего лїта. Рекорд що до горяча осягнуло безперечно місто Елмайра, Н. Й. Там вправдї офіціяльний термометер вказував лиш 98 степенів горяча, але за те всї инші термометри в містї згідно стояли на значку 110 степенів. В містї Мілвокі, Віс., в наслїдок спеки померло 18 осіб. Виключивши місто Шікаґо, на „вестах" вмерло від удару сонця того дня 74 осіб. Найбільше осіб померло з горяча в Шікаґо, опісля в Мілвокі, Пеорії, Ст. Люіс, та Клївленд. В містї Ню Йорку, правдоподібно завдяки вітрови з над океану, горячо критичного дня не потягнуло ніяких жертв.

За крадіж американських гроший.

Трибунал присяглих засудив на 6 місяців тяжкої вязниці б. почтового офіціяла, Станислава Біля, з Слотвини (в західній Галичині) за викрадуванє долярів з американських листів в почтовім урядї в Слотвинї.

В 14 годинах з Парижа до Варшави.

Відважний французький летун, Бренджо де Мулїно, підняв ся небезпечної прогульки, а іменно хотів одного дня перелетїти з Парижа до Варшави. Перед трьома тижнями виїхав він о 4. год. рано з Парижа. Перелетївши 600 кільометрів злетів на землю в Біттерфельд, а по кількох хвилях пустив ся дальше в дорогу. О 12. год. в полудни був в Берлїнї. По оглянєню лїтака, забравши більшу скількість бензини і оливи рушив летун з Берлїна о 3.45 год. До Варшави приїхав о 7. год. вечером. Вся подорож тревала 14 годин, а по відчисленю 4 годин відпочинку сама дорога виносила 10 годин. В сей спосіб Бренджо де Мулїно, здобув два рекорди: найдовшої дороги, перебутої без відпочинку і найшвидшого лету. Між Бан а Берлїном знаменитий летун робив 250 км. на годину. Летун прибув до Варшави зовсїм несподївано. Кілька днів вперед вислав свого механїка самоїздом, але сей нїкому не мав про його приїзд говорити. Зовсїм случайно почув сей механїк шум у воздусї. Відразу догадав ся, що се летить Бренджо. Сів проте до самоїзду і поїхав на мокотівське поле, де відбували ся кінні перегони. Там летун осїв. Публика, довідавши ся, звідки приїхав сей гість, уладила йому велику овацію. Молодий, 21-лїтний летун, вибирає ся дальше до Петербурга, Москви і з поворотом до Парижа.

Заборона білоруської часописї.

Російський уряд радби конче Білоросів повернути на Москалїв, тож окремими обіжниками заборонив уже давнїйше передплачувати й читати „Нашу Ніву" усїм учителям виленського наукового округа, сьвященикам, почтовим, політичним і волостним урядникам, а тепер заборонено „Нашу Ніву" читати ученикам воронецької сїльсько-господарської школи.

Зловив опришка.

Господар зі Шпильчина коло Бібрки, Мартин Сїкорський, прибувши 24. червня до Львова, стрінув на улици зарібника Федя Іванова, з Серету на Буковинї і пізнав в нїм одного з опришків, котрий недавно в ночи коло Бібрки напав разом з кількома иншими на його віз, на котрім їхало кількох селян зі Шпильчина і підчас бійки розбив голову лопатою чи якимсь иншим зелїзом селянинови з Гринева Володиславови Шайнерови. Шайнера тяжко раненого перевезли до шпиталю в Бібрцї, а злочинцї натрафивши на несподїваний опір і завзяту оборону мужиків, утїкли. Арештований признав ся до участи в нападї, оправдуючи ся, що був пяний.

Вид морського дна.

Богаті люди будуть могли позволити собі ще на одну більше приятність. Іменно будуть могли оглядати морське дно. Зараз по перших летах через канал Ля Манш, що віддїлює Францію від Анґлії, летуни оповідали, що зі своїх аероплянів бачили морське дно. Бачили підводні скелї, невидимі нїколи з покладу корабля, затоплені кораблї, підводні човна, риби і т. п. З початку не вміли витолкувати сего дива, а однак є се річ вельми проста. Плесо моря дїлає на людське око зовсїм так само, як і зеркало. Вправдї море проглочує якусь частину падучих на нього соняшних промінів, однак більшу частину їх відбиває, наче зеркало. І власне сї відбиті проміні осліплюють по части людське око і роблять його невражливим на сї слабші проміні, які відбивають предмети находячі ся під водою. Та відбиті від верхнї моря проміні не дїлають вже на око летуна, який глядить на море зі значної висоти і тому він легко може доглянути усї предмети находячі ся на днї моря. Що се є правдою, може всякий легко переконати ся. Потрібно виплисти в човнї на воду, заосмотривши ся в довгу на кільканайцять стіп руру. Коли один кінець рури вложить ся в воду а через другий буде дивити ся, накривши ще голову чорною матерією, як се роблять фотоґрафісти, то вже при помочи такого простого приладу можна вигідно розглядати і бачити усе, що дїє ся на морськім днї. Сї чародійні, напів казочні описи житя і краєвидів морського дна, які подають пурції, можуть стати приступними для всякого. І вже навіть роблено в тім зглядї проби та завязало ся французьке товариство, яке збудувало спеціяльний корабель, з якого можна буде приглядати ся житю на морськім днї. Іменно на днї корабля, в певних відступах повкладано грубі шкляні тафлї; коли сонце сьвітить ясно, видно через них усе, що дїє ся в мори аж до глибини 500 стіп; тодї сама вода в морю мінить ся і сьвітить тисячними красками, перевисшаючими найбуйнїйшу уяву малярів. Вид дна і глубіний морських має лишати по собі враженє, якого нїколи не можна забути.

Президент в небезпеці.

Федеральні власти в Норфолк, В. Ва., почали слїдство, аби виясннти випадок, який мало що не позбавив нашого президента, Вілзона, житя. Минувшого тижня їхав президент яхтом „Мейфлавер" в товаристві свого лїкаря по рiцї Потомак до Вашінґтону. Нараз над самим покладом корабля перелетів величезний 12 цальовий гарматний ґранат. Гармата, з якої вилетів сей ґранат, уміщена в державній стрільници, що находить ся в місцевости Індіен Гед. Президент, вернувши домів, нїкому не згадував про сей случай і допера його лїкар спонукав слїдство в тїй справі. Се не перший такий случай; вже кілька разів вношено протести проти пробного стріляня з гармат над сею рікою та капітани ріжних кораблїв незвичайно дивують ся, що до днесь ще не було нїякої катастрофи.

Сегорічне „Форт оф Джулай".

Як стверджують урядові числа, то сего року сьвято проклямованя независимости Злучених Держав (Форт оф Джулай) обходжено далеко відповіднїйше, як звичайно. До сего причинила ся головно заборона по многих містах стріляня та паленя фаєрверків. Всеж таки сегорічне 4-го липня коштувало в цїлих Зл. Державах 25 людий житя та 903 калїцтв. Є се менче число як минувшого року, коли то 41 людий вбито а 947 покалїчено; в 1911-ім роцї згинуло 57 осіб а 1.546 віднесло рани; в 1910-ім р. 131 згинуло а 2792 покалїчено; в 1909-ім 215 вбито, а 5.093 покалїчено. Зміна на лїпше отже видна, і то дуже гарна.

Снїг в Італії.

Дня 11-го липня с. р., як доносять телеґрами з Риму, навістила майже цїлу Італію страшна буря. Температура в одну мить спала о 60 степенів, що має місце в Італії лише в часї дуже строгої зими. В богато місцевостях впав грубою верствою снїг, виряджуючи необчислені шкоди по полях, огородах і винницях.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годнє грошій дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Всі Братства і Відділи Руського Народного Союза, сьвяткуйте память сьв. Володимира Вел.!

Сего місяця, дня 28., припадає память сьв. Володимира Великого, князя руського, під котрого покровом стоїть наша славна орґанізація: Руський Народний Союз в Америці. Обовязком є кождого братства, кождого члена, належачого до сеї нашої орґанізації, відсьвяткувати тую хвилю торжественно. Відсьвяткувати гідно память сьв. Володимира Вел. повинні ми не лиш тому, що сьв. Володимир Вел. є опікуном-покровителем Руського Народного Союза, але ще більше длятого, що сьв. Володимир Вел. був руським князем, котрий доконав великого діла для нашого народа: злучив всі руські землї в одну державу, запровадив між Русинами христіяньство, а з тим приніс культуру-осьвіту для наших предків.

По смерти князя Сьвятослава, сина сьв. Ольги, руської княгині, котра перша приняла віру Христову, поділила ся Русь на дрібні части. Бояри управляли поодинокими країнами майже самостійно в імени малолїтних синів-князів. Відомо, де нема єдности, там нема і сили. Тому Володимир, один з молодших синів Сьвятослава, яко енерґічний, поклав собі за ціль злучити всі руські землї під одною рукою. Сей його плян вповні йому удав ся. Доти не спочав, поки не зібрав всіх земель заселюваних Русинами і не злучив їх з столицею Київом, матерю руських городів-міст. Також і нинїшну Галичину прилучив 981 р. до своєї держави. І від того часу руська часть Галичини зажила одним житєм з прочою Русию.

Володимир Вел. станув тоді на вершку своєї слави і могучости. Та при тім зобачив він, що його державі бракує лучности, якоїсь висшої сили, яка би лучила всіх Русинів о много сильнїйше разом. Тим мала стати віра Христова. До тепер Русини були поганами і не мали понятя про правдивого Бога. Отже Володимир забажав приняти ліпшу віру і дати її свойому народови. О його намірі скоро довідали ся сусїди і сейчас стали посилати до него послів і намовляли його, щоб приняв їх віру, щоб в той спосіб позискати собі могучого руського князя. Та Володимир не пішов за їх намовами. По нараді враз з боярами і старшиною вибрав десять послів і післав їх, щоб розглянули ся добре, котра віра є найліпша.

Посли ходили всюди. На захід до Німців римо-католиків, на схід до Болгар, Магомедан і до хазарських Жидів, але нїгде їм так не подобало ся, як богослуженє в Царгороді. „Будучи в церкві сьв. Софії на богослуженю, ми не знали, чи в небі чи на земли знаходимо ся“, так посли розповідали Володимирови, повернувши з своєї дороги. На їх реляцію як і за примірòм своєї бабки сьв. Ольги Володимир приняв віру Христову після грецького обряду. Не лиш він сам став ся христіянином, але постарав ся, що весь руський нарід охрестив ся також. Наперед в стол. Київі в ріці Днїпрі гейби в другім Йордані хрестили ся жителї Київа а опісля і прочі. Спроваджені сьвященики несли слово Боже далеко і широко по всій руській земли до всіх її закутин. Володимир Вел. ставив по містах церкви-доми Божі, словом докладав всіх сил, щоб христіяньство розширити. При тім Володимир Вел. видів, що всякі його добрі почини не увінчають ся бажаним успіхом, скоро нарід не буде просьвічений. Тому закладав школи для дітий руських бояр і навіть силою змушував родичів, щоб посилали свої діти на науку.

Під впливом віри Христової Володимир зовсім відмінив ся. З лютого, кровожадного стає лагідний, добросердечний володар. Не забуває і за бідних і калїк, та уважає, щоб і простому народови не роблено кривди. Подібно благородно вплинуло христіяньство і на всіх Русинів.

За заслуги, які положив Володимир около держави і руської церкви, Русини прозвалили його Великим а сьв. церков причислила його до сьвятих.

Таким в коротеньких словах був сьв. Володимир Вел., патрон-заступник нашої славної орґанізації, найбільшої в Америці: Руського Народного Союза.

Згадавши за сьв. Володимира Вел. і його діяльність, мимоволї насуває ся нам сама відповідь, длячого наша орґанізація: Руський Народний Союз вибрав собі якраз сьв. Володимира Вел. за свого заступника, а тим самим і за прообраз до наслїдованя.

Як сьв. Володимир Вел. злучив всі руські землї в одну державу так і Руський Народний Союз поклав собі за цїль злучити всіх Русинів проживаючих в Америці в одну сильну орґанізацію. Руський Народний Союз є одна з найтанших запомогових орґанізацій а при тім всім солїдно ведена. Кождий Русин, який вступає до Руського Народного Союза, є певний, що сими грішми, які він тепер складає будучи здоровим, забезпечує себе на случай калїцтва і немочи, а родину, жену і діти в разі своєї смерти. Кождий, хто слїдить господарку нашого Руського Народного Союза, видить, що гроший членів не марнує ся і тому маєток Руського Народного Союза з кождим днем зростає. Нинї **маєток Р. Н. Союза** виносить **понад $141.000 (сто сорок один тисяч долярів).** Руськ. Народ. Союз поклав собі за задачу осьвідомляти своїх членів Русинів національно, вляти в них патріотичного духа. Щоби всі члени були добрими Русинами-патріотами, котрі для своєї вітчини, для добра свого народа готові і на найбільші жертви. Тому в найновійших часах Руський Народний Союз взяв ся за таке велике-взнеслє діло, як ширити просьвіту поміж своїми членами через школи, віча, відчити і пр. А що найважнїйше: діло просьвіти має іти в гармонії з наукою І. Христа і на ній опирати ся. Бо віра Христова одинока додасть сили і охоти до пожертвованя для народної справи. Як через христіяньство відродив ся наш нарід за часів сьв. Володимира Вел., так і в нинїшних часах без віри-релїґії не може він жити, анї наперед поступати. Кождий **правдиво образований Русин відчуває потребу сьв. віри і церкви** і після неї устроїти своє житє. Лишень нодоук або злого серця чоловік буде виступати проти неї. Кождий член Русин, перенятий живою вірою Христа, потрафить любити найліпше свій край, свій нарід, бути правдивим патріотом: він стане в обороні покривджених, але не буде мати слїпої ненависти до другого. За своїм обстане — чужого не схоче!

Се все є причиною, чому наші Русини, проживаючі в Америці, так дуже люблять сю нашу орґанізацію, Руський Народний Союз і радо горнуть ся під покров сьв. Володимира Вел. Найліпшим доказом того є, що до нинї **Руський Народний Союз числить поверх 20.000 (двайцять тисяч) членів.**

Щоби отже память нашого патрона відсьвяткувати як належить ся, припоручаю так:

Позаяк день сьв. Володимира Вел. припадає в понеділок, в день робучий, проте найліпше буде відсьвяткувати його память *в неділю дня 27 липня.* І то так:

Всі Братства, належачі до Р. Н. Союза, нехай возьмуть участь в Службі Божій і являть ся на ній в повній параді. Наперед мають зібрати ся всі члени і урядники в гали, де відбувають свої мітінґи, секретар відчитає спис членів, чи всі суть, а опісля в порядку з своєю хоругвою (заставою) іти до церкви на сьв. Службу Божу.

Председатель Братства нехай упросить місцевого сьвященика, щоб сказав кілька принагідних слів, а по Сл. Божій, щоб наняли парастас за померших членів свого Братства.

По Сл. Божій і по парастасі, щоб в порядку вернули до своїх галь і там один з членів нехай виголосить який патріотичний вірш, або нехай має відчит з історії або принайменше прочитає в голос тих кілька слів, що я написав.

При тій нагоді зроблять Хв. Братства благородне і патріотичне діло, коли зложать від себе якусь суму на „Рідну Школу“ тут в Америці, або на приватні руські школи в старій нашій вітчині. Також кождий член нехай зробить сильне приреченє, щоби в протягу одного року приєднати до Руського Народного Союза принайменше одного члена.

о. Д. Хомяк,
Духовний Отець Р. Н. Союза.

ГОСПОДАРКА В НОВІМ Р. Н. СОЮЗІ.

IV.

Пітсбурський „Rusin“ помістив в ч. 23 (з дня 12. червня б. р.) таку новинку (передаємо в можливо дословнім перекладі):

„По конвенції Р. Н. Союза № 2. Конвенція тої орґанізації Українців, заложеної против подібної, но „клерикальною“ прозваної орґанізації, відбула ся на днях 19—24 мая в Ню Йорку.

„Перед конвенцією дві партії: соціялїстична Ардан-Семенюк і презбітеріянська Косовий-Хиляк — бороли ся о повні горшки, і послїдні спершу цілком перемогли перших, повідбиравши від них уряди, редакторства, предсїдательства... В передконвенційній аґітації щиро викривали одні на других, де котрий що покрав, побрехав, спроневірив. На конвенції напій тїк як вода на ріці, були суперечки, крики, ба й битка. На примір делеґата д-ра Кульчицького із Скрентон, Па., хтось із них в білий день так побив, що се легко могло було смертию скінчити ся.

„Тяжко-не легко переведено вибір нового уряду і презбітеріяни Косовий, Хиляк, Гришко, Бабій — всі упали, а Ардан побідив, бо знов став редактором „Народної Волї“; всі прочі урядники се також його люди.

„З книг бувших урядників нїяк не можна було вийти і „книги секретаря не годили ся з книгами касієра, з чого виходило би, що в касієра коротше“. Новий уряд має богато клопоту з рахунками бувшого орґанізатора Мих. Бабія, впрочім (sic!) дякоучителя у Мікізракс, Па., котрий нїяк не знає виказати, скілько виплатив місцевим орґанізаторам із близько $4.000.00.

„Коли приходить на се заявити наш осуд, то отверто скажемо, що побідою Ардана ніби тїшимо ся. Його соціялїзм — як першорядно політична хороба — менше зло від презбітеріянїзму, зрадництва віри за гріш, і позаяк думаємо, що минувша борба і Ардана приведе до пізнаня того, що соціялїзм не для нашого народа, і змінить свій напрям, не лиш стягне лїци (віжки), але і цїлий повіз на праву (просту) дорогу наверне.“

На конець наведемо ще в тій справі голос старокраєвої часописи. І так у львівськім днєвнику „Дїло“ (ч. 139 з дня 25. червня б. р.) находить ся ось така статя:

„Конвенція Русько-Народного Союза („нового“) в Злучених Державах Північної Америки відбула ся в Ню Йорку в днях 19—24 мая с. р. Не завадить на сїм місци пригадати, що ся орґанізація повстала по „Клівлендській“ конвенції „Русько-Народного Союза“ (старого), коли то сю орґанїзацію рішено перехрестити на греко-католицький Народний Союз. Нова орґанізація повстала заходами б. редактора „Свободи“, п. Ардана, котрий опісля став редактором орґану Р. Н. Союза („нового“) — „Народної Волї“. Ізза ріжних причин, переважно особистої натури, повстала минувшого року прямо братобийча борба таки між самими головними урядниками молодої орґанізації. Результатом борби було усуненє п. Ардана і кількох урядників з орґанізації. На сїм одначе не скінчила ся ворожнеча, противно, усуненє згаданих людий з головного уряду дало притоку до ріжного рода обосторонних пашквілїв, друкованих в „Народній Воли“ або висиланих членам окремими картками.

„Не диво тому, що чим близше зближав ся речинець конвенції, тим неневнїйною ставала дальша судьба молодої орґанїзації. І справдї, перший та другий день конвенції не давав навіть надії, що конвенція взагалї відбудеть ся. Через обосторонну ворожнечу не мож було навіть вибрати президії і тому провід конвенції спочивав тимчасово в руках дотеперішного містоголови п. Ю. Хиляка. Щойно другого дня вибрано „тимчасово“ предсїдателем п. Ілька Романишина а містопредсїдателем п. Івана Артимовича. Під проводом тих людий полагоджувано щойно формальности, як: вибір верифікаційної комісії, допущенє гостий на салю нарад і т. и. З часописий, які саме наспіли з Америки, виходить, що побідила при виборах до головного уряду партія п. Ардана. І так головою вибрано п. Івана Артимовича, писарем п. М. Белю, а скарбником п. М. Саламандру! Між списом урядників стрічаємо також людий, котрі в борбі не брали визначнїйшої участи, з того виходило би, що ліста була в части компромісова. Редактором вибрано наново п. Ардана. На конвенції вибрано також „Просьвітну Комісію“ під проводом д-ра мед. Івана Кульчицького зі Скрентону. Чи одначе ся „Просьвітна Комісія“ має провадити просьвітну працю в порозуміню з Просьвітною Комісією старого Р. Н. Союза, на чолї котрої стоїть д-р Сїменович з Шікаґо, з часописий на разї не мож довідати ся, бо друкованє протоколів ще не скінчене.

„Орґан орґанїзації „Народна Воля“ виходить на разї в Скрентонї тому, що дальший головний уряд не хоче відступити друкарні, котра була поміщена до тепер в Олифанті, недалеко Скрентону. Одначе новий головний уряд висловлює надію, що вже слїдуюче число „Народної Волї“, котрої видавництво було ізза сього на короткий час перенинене, появить ся вже правильно. Взагалї новий уряд хоче полагодити справу мировою дорогою“.

БУДЖЕТОВА ПРОМОВА ПОСЛА Д-РА ОЛЕСНИЦЬКОГО.

На засїданю палати послів дня 18. м. м., підчас дебати над буджетовою провізорією, посол д-р Евген Олесницький виголосив промову, в якій обняв усї найважнїйші проблеми як заграничної так і внутрішної політики, з окрема в відношеню до Галичини.

Вказавши на невдачі в области заграничної політики, бесїдник зазначив, що не можна всеї вини складати на міністерство заграничних справ, бо в такій національно-мішаній державі як Австро-Угорщина успіхи заграничної політики стоять в особливо тїснім звязку з курсом внутрішної політики.

„Невдачі заграничної політики — говорив бесїдник — можна направити тільки санацією і скріпленєм внутрішних відносин, а успіхи заграничної політики залежать знов від ладу, супокою і вдоволеня в нутрі держави. Тимчасом Австрія робила все противно. Що стало ся по роках 1848, 1856 і 1866, які для нашої монархії не принесли нїчого иншого, як тільки невдачі в области заграничної політики? Яке становище заняла тоді Австрія супроти власних народів, як відплатила тим, що в тяжких часах вірно при нїй стояли? В важких часах мадярського повстаня в 1848 році полуднєві Славяни під проводом Єдлячіча вірно стояли при Австрії. За те пожертвовано їх бунтівничим Мадярам і по нещасливій пруській війнї віддано на поталу дуалїзмови. Тоді був час, що Австрія могла легко з'єднати собі всіх південних Славян і на все вдержати при собі, так, що вони могли стати міцною охороною держави на півдни. Одначе австрійська політика відчужила від себе південних Славян і зробила їх своїми ворогами, а тепер монархія збирає жнива тої полїтики.

„В тім самім 1848 році в східній части нашої монархії Русини були одиноким народом, який стояв вірно при Австрії. За те пожертвовано їх Полякам, тим самим Полякам, перед якими власне в тім часї монархія шукала і знайшла охорону в Русинів.

„Є се зовсім самозрозуміло й ясно, що при такій політиці наша монархія не має в нутрі тих міцних основ, які могли би ставити успішний опір всякій заграничній ситуації. Тої певности не дають їй анї Цуваї, анї Бадені й Потоцькі, її може дати тільки вдоволенє народів. Теперішне скрутне заграничне положенє не є нїчим иншим, як тільки консеквенцією тої старої хибної полїтики Австрії й її правительства, щоби опирати ся тільки на більшостях і видавати їм меншости на поталу. Се прокляте тої політики, і сумні досьвіди останних місяців є для сього дуже поучаючі і промовляють з особливим натиском до публичної совісти“.

Перейшовши від заграничних відносин до внутрішних, бесїдник спинив ся довше на справі виборчої реформи до галицького сойму, даючи їй основне історичне, національно-політичне і суспільно-економічне осьвітленє.

З окрема вказав бесїдник на той польсько-російський алїянс проти українського народу, який з приводу соймової виборчої реформи проявив ся на галицькім ґрунті союзом між вшехпольсько-подоляцькою коалїцією й москвофілами, а крім того проявляєть ся в енунціяціях вшехпольської і російської націоналїстичної преси при кождій нагоді. Бесїдник цитує ті похвали, які московські „Русское Слово“ виписало вшехпольському провідникови ґр. Скарбкови за його політику по лїнії російської орієнтації: цитує дружні енунціяції „Слова польского“ і „Нового Времени“ про неістнованє українського національного руху, енунціяції, яким оба ті братні орґани опісля самі заперечили; цитує радість вшехпольського орґану з того приводу, що цар Микола II. признає Галичину чисто польським краєм; цитує погрози вшехпольської й російської націоналїстичної преси на адресу Австрії з того приводу, що український національний рух має в Австрії деяку свободу розвитку.

„Мушу завважити — говорив бесїдник — що в тих усїх змаганях і погрозах містить ся передовсїм нечувана образа для австрійського правительства і австрійської держави. Панове вшехполяки і подоляки понижують тим нашу монархію, призначуючи їй упокоряюче становище російського васаля, деґрадують Австрію в її відносинах до Росії на становище такої Чорногори. І думаю, що нїяке австрійське правительство не повинно би так низько впасти, щоби зовсїм зрезиґнувати з суверенности держави і позволяти собі диктувати чужій державі, як поступати з власними горожанами, що їм дозволяти а що нї“.

„А збратаній коаліції російських і польських націоналїстів — заявив бесїдник — мушу сказати, що їх радість передчасна. Українська нація живе й розвиваєть ся, як в Австрії так і в Росії на національній основі, опираючи ся на сьвідомости своєї історичної місії і своєї національної сьвідомости. Оставляємо нашим братам на російській Україні означати свою політичну тактику, своє становище супроти російської держави й російського правительства. До тих справ ми не мішаємо ся, не впливаємо на їх рішенє й не ведемо в тім напрямі нїякої пропаґанди. Але констатую, що *ми всі від Карпат аж до Чорного моря творимо національну й культурну єдність і що нїяка сила в сьвітї не зможе тої єдности розірвати.*

„Положенє наших братів на російській Україні нечувано сумне. Росія, та Росія, яка тепер хоче робити порядок на Балканї, не вміла зробити порядку в себе дома. Нетолеранція й переслїдуваня, на які виставлені наші брати, не дадуть ся описати і є ганьбою для держави 20-ого століття. Та все таки наш національний рух також у Росії зростає з кождим днем. Се мусять признати навіть наші вороги, се доказує їх лють і їх страх, їх драконські міри, проти яких протестуємо в імя цивілїзації. Та ті драконські міри не спинять нашого розвитку. З тим інтензивнїйшими зусилями йти-ме Україна тут і там до сповненя своїх великих задач, своєї історичної місії.

„Україна живе й буде жити на перекір вшехполякам, на перекір російським націоналїстам і їх опікунам та протекторам, бо навіть російські царі не в силї зруйнувати того, що Бог і історія сотворили й покликали до житя!“

По сїй заяві, яку, як українську національну манїфестацію в австрійськім парляментї, проводили живі оплески української національної репрезентації, бесїдник перейшов до намісниківської кризи і нових соймових виборів.

„Що до особи нового намісника, — говорив бесїдник, — то мусимо ждати на факти, які нам докажуть, як оцїнювати його становище і його дїяльність. А на ті факти не треба довго ждати. Новий намісник стоїть перед огневою пробою. Переведенє соймових виборів рішить не тільки про наше становище до нього і його відношенє до нашого народу, але також про характер його політичної мі-

сії як державного мужа й намісника, поставленого на найважнійшу, але рівночасно також найнебезпечнійшу позицію, як також про його кваліфікації до виповненя тої місії".

„З усіх сторін — говорив бесідник далї — обіцюють нам леґальні вибори. Чуємо се як від центрального правительства, так і від нового намісника. Признаю ся. що коли чую про леґальні вибори в Галичині, дістаю страх". Бесідник наводить кілька найяркійших примірів „леґальности" цілого ряду дотеперішних галицьких виборів і заявляє: „Те, що нам уже тепер доносять з ріжних сторін краю про приготовну стадію виборів і правибори, дає нам привід бояти ся, що й тепер при сих виборах під проводом п. Коритовського повторить ся стара Баденівська система та що леґальність тих виборів відповідати-ме основам і понятям тої системи".

На доказ свого твердженя наводить бесідник цілий ряд виборчих надужить, яких допустила ся галицька адміністрація при виготовлюваню виборчих ліст і переводженю правиборів. В звязку з сим згадує бесідник також про „конфіскаційну практику, яка пригадує Баденівські часи".

„Ті виборчі надужитя — говорив бесідник — навів я тільки для приміру. Не хочу казати, — не маю до сього причини — щоби все те діяло ся з волі нового намісника, навпаки констатую, що він видав обіжник в справі чистоти й обективности виборів. Та видно, що наші політичні власти і їх орґани не особливо респектують той обіжник, а вже найменше там, де ходить о вибір ворогів виборчої реформи, так, що вони фактично тїшать ся піднертем правительства".

„Маючи все сказане на увазї, — закінчив бесідник свої виводи, — дуже ясно й легко зрозуміти наше становище супроти правительства. В останніх часах правительство в найважнійших справах, на яких рішеню нам найбільше залежало, дало нам докази, що ми абсолютно не можемо числити на його прихильність і співдїлане, що правительство мимо всїх своїх приречень в останній хвили стає на сторону наших противників і рішає в їх користь. Докази на се мали ми при університетській справі, при справі соймової виборчої реформи, при галицькій угоді, маємо їх тепер також при виборах".

„І тому — заявив бесідник — український клюб голосувати-ме проти буджетової провізорії". — *„Діло"*.

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ.

С. В. Про жите і твори Івана Франка (з портретом. Львів 1913. 16 стор. 8-ки. Ціна 20 сот.

Щоби як слїд осьвітлити постать Івана Франка, зазначує автор в коротції культурний стан українського народа перед його виступом, а опісля виказує його вплив на розвій не тільки галицької але цілої соборної України, особливож на молоді поколїня. Опісля дає перегляд його літературної дїяльности, звертаючи більшу увагу на найкрасший твір Франка, на його безсмертного „Мойсея".

Брошурка робить приємне вражінє і заслугує вповні на масове поширенє в сім ювилейнім роцї. Надасть ся також на відчити по наших Товариствах.

Михайло Коцюбинський. Тіни забутих предків. Львів 1913. Оповіданя. Виданє української руської Видавничої Спілки, стор. 175, ціна 1.80 К, в оправі 2.30 К.

Зміст: 1) Тіни забутих предків. 2) Сон. 3) Лист. 4) Подарунок на іменини. 5) Хвала житю. 6) Коні невинні. 7) Що записано в книгу житя. То вже остання збірка оповідань, яку Коцюбинський одержав на кілька день перед смертю. Смерть забрала його в той час, коли укладав широкі пляни дальшої своєї дїяльности. Очевидно — рекомендації тут не потребує творчість Коцюбинського. Тут звертає ся тільки увагу ширшої публики на появу збірки. Книжка видана гарно; титулову вінету додав до збірки Михайло Жук.

Обі книжки замовляти можна в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, ринок ч. 10.

Справоздане Р. Н. Союза

за місяць червень 1913 р.

Відділ	запл.
1.	$323.36
2.	86.60
3.	132.08
4.	42.70
6.	52.75
7.	176.71
8.	54.68
9.	125.35
11.	42.61
12.	99.42
13.	44.69
14.	122.51
15.	45.88
16.	253.11
17.	24.00
18.	30.10
19.	44.95
20.	107.00
21.	19.00
22.	16.05
23.	97.75
24.	20.00
25.	64.61
26.	27.00
27.	65.47
28.	296.03
29.	117.57
30.	104.31
32.	45.10
33.	285.82
34.	22.00
35.	51.25
36.	47.02
37.	88.61
38.	108.69
39.	96.95
40.	91.35
41.	45.10
42.	126.30
43.	28.00
44.	12.00
45.	34.88
46.	162.05
47.	68.73
48.	103.16
49.	23.75
50.	6.47
51.	49.65
52.	13.61
53.	177.10
54.	20.10
55.	131.71
56.	49.00
57.	46.15
58.	90.43
59.	31.32
61.	105.00
62.	17.03
63.	81.46
64.	20.15
65.	86.44
66.	55.15
67.	21.22
68.	38.76
69.	21.00
70.	117.30
72.	91.05
73.	15.93
74.	16.00
75.	27.00
76.	50.18
77.	17.00
78.	241.05
79.	13.00
80.	35.00
81.	42.25
82.	113.01
83.	12.61
84.	26.33
85.	209.86
86.	41.25
87.	32.44
88.	9.22
89.	11.25
90.	41.00
91.	109.61
92.	68.47
94.	38.88
95.	81.58
96.	101.90
97.	20.00
98.	35.61
99.	121.87
100.	17.88
101.	7.27
102.	100.08
103.	18.00
104.	132.30
105.	28.37
106.	121.19
107.	45.61
108.	128.94
109.	61.71
110.	55.20
111.	50.05
112.	19.98
113.	50.70
114.	67.29
115.	35.00
116.	35.91
117.	62.70
118.	10.83
119.	22.25
120.	74.00
123.	57.00
124.	60.29
125.	9.32
126.	48.21
127.	70.98
128.	18.61
129.	46.21
130.	40.76
131.	24.00
132.	38.54
133.	79.83
134.	39.85
135.	84.50
136.	58.15
137.	13.97
138.	7.83
139.	28.00
140.	62.89
141.	55.76
142.	59.35
143.	65.20
144.	18.82
145.	26.60
146.	22.27

Відділ	запл.
147.	75.01
148.	22.61
149.	55.69
150.	8.22
151.	30.29
152.	57.75
153.	43.88
154.	53.00
155.	93.86
156.	18.00
157.	89.72
158.	31.61
159.	32.62
160.	51.49
161.	44.00
162.	63.88
163.	10.98
164.	8.00
165.	77.77
166.	52.00
167.	46.27
168.	67.10
169.	46.80
170.	56.35
171.	14.44
172.	42.50
173.	24.00
174.	33.80
175.	47.37
176.	27.17
177.	16.60
178.	14.89
179.	78.91
180.	30.00
181.	6.22
182.	65.29
183.	29.54
184.	57.00
185.	58.10
187.	58.19
188.	92.80
189.	24.61
190.	22.66
191.	49.00
192.	45.83
193.	33.00
194.	41.41
195.	19.22
196.	50.00
197.	62.48
198.	37.71
199.	44.15
200.	21.15
201.	26.76
202.	16.05
203.	32.86
204.	33.61
205.	28.61
206.	42.10
207.	36.07
208.	42.61
209.	99.00
210.	16.71
211.	22.42
212.	38.75
213.	54.13
214.	25.20
215.	24.49
216.	45.00
217.	52.02
218.	56.15
219.	58.00
220.	32.64
221.	77.80
222.	111.72
223.	64.21
224.	31.86
225.	93.08
226.	28.85
227.	75.50
228.	25.00
229.	130.66
230.	53.10
231.	64.85
232.	22.05
233.	15.49
234.	59.95
235.	36.22
236.	8.22
237.	58.49
238.	22.96
239.	73.00
240.	18.42
241.	13.88
242.	21.88
243.	19.57
244.	14.93
245.	72.84
246.	22.12
247.	50.20
248.	93.35
249.	39.44
250.	126.71
251.	38.86
252.	32.61
253.	51.11
254.	27.76
255.	27.61
256.	20.41
257.	17.27
258.	23.05
259.	43.17
260.	54.43
261.	38.00
262.	15.93
263.	7.66
264.	36.00
265.	65.46
266.	36.61
267.	26.83
268.	45.00
269.	30.40
270.	32.97
271.	30.96
272.	26.10
273.	37.00
275.	80.25
276.	45.26
277.	36.29
278.	50.80
279.	27.00
280.	19.00
281.	19.00
282.	23.10
283.	24.95
284.	8.22
285.	11.61
286.	26.91

Відділ	запл.	Відділ	запл.
287.	16.00	322.	11.47
288.	28.61	323.	28.42
289.	29.13	324.	21.15
290.	21.88	325.	42.61
291.	16.27	326.	36.77
292.	40.99	327.	33.44
293.	55.31	328.	18.66
295.	21.32	329.	28.00
296.	88.76	330.	29.56
297.	22.31	331.	28.75
298.	35.60	332.	36.67
299.	30.50	334.	9.71
300.	71.78	335.	20.00
301.	51.96	336.	17.52
302.	15.00	337.	22.38
303.	19.95	338.	46.23
304.	52.40	339.	23.55
305.	20.30	340.	25.32
306.	15.66	341.	28.80
307.	16.32	342.	24.59
308.	19.91	343.	14.00
309.	27.20	344.	23.00
310.	44.00	345.	27.00
311.	10.44	346.	14.00
312.	35.14	347.	25.51
313.	27.00	348.	19.27
314.	11.00	349.	17.20
315.	11.44	350.	24.24
316.	20.03	351.	10.44
317.	37.79	352.	12.81
318.	31.06	353.	51.20
319.	28.58	354.	40.65
320.	16.61	355.	32.60
321.	9.88		

„Свобода" на сплату капіталу і процент	99.37
Ст. Калакука шість місячний процент від позички	135 00
Прихід за місяць червень б. р. виносить	$16.893.71

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.

Николї Ярапут, Плимавт, Па.	500.00
Ів. Шимськім, Маганой Плейн, Па.	1.000.00
Максимі Жидяк, Ансонія Конн.	1.000.00
Петрі Чарнецькім, Деслодж. Мо.	1.000.00
Марії Пінкасевич, Ст. Клер, Па.	1.000.00
Йосифі Роман, Джесуп, Па.	1.000.00
Паньку Гнида, Деляно, Па.	500.00
Михайлї Кремпа, Бівердейл, Па.	1.000.00

Запомога по бл. п.

Юлії Новіцькій, Олифант, Па.	400.00
Марії Пінкасевич, Ст. Клер, Па.	400.00
Ядвідзї Ґловач, Ватербури, Конн.	400.00
Настї Савіцькій, Вілксберп, Па.	400.00
Катерині Петрик, Філядельфія, Па.	200.00
Лукії Прислопській, Сейр, Па.	400.00

Запомога для

Калмана Заяця, Шамокін, Па.	200.00
Николи Бучковського, Кент, Па.	200.00
Йосифа Вовка, Ботлер, Па.	200.00
Андрея Сидора, Провіденс, Р. Ай.	100.00
Климентія Журава, Перт Амбой, Н. Дж.	100.00
Івана Балко, Бруклин, Н. Й.	100.00
Адама Зубрицького, Ню Йорк, Н. Й.	50.00
Івана Саноцького, Честер, Па.	100.00
Позичка на 1-ший морґіч А. Е. Sanford	3.000.00
Art. Metal Construction Co. за файлери	292.00
„Свобода" за друки	235.75
Орґан Р. Н. Союза за червень	1.748.00
Платня Голов. Уряду	270.00
Адміністрація Р. Н. Союза	181.20
Розхід за місяць червень б. р. виносить	15.976.95

ЗІСТАВЛЕНЄ.

Прихід за місяць червень	16.893.71
Готівка з кінцем мая остала	102.004.58
Весь прихід разом єсть	118.898.29
Розхід за місяць червень єсть	15.976.95
Готівка з кінцем червня остає	102.921.34
На позичках	22.000.00
Весь маєток Р. Н. Союза з кінцем червня виносить	124.921.34

З ТОЇ СУМИ:

Фонд сирітський виносить	46.859.22
резервовий	54.292.34
бідних	9.480.89
шкільний	9.962.10
розпорядимий	4.326.79
Разом	124.921.34

Дм. Капітула, предс. Р. Н. С.
А. Шаршонь, касієр Р. Н. С.
С. Ядловський, ф. секр. Р. Н. С.

Касове справозд. Р. М. С.

за місяць червень 1913 р.

Відділ	запл.
1.	17.85
2.	3.00
3.	7.50
4.	2.80
5.	4.23
6.	18.21
7.	3.40
8.	10.33
10.	2.00
11.	1.80
13.	4.70
14.	65
15.	1.19
16.	5.65
18.	1.85
19.	1.45
20.	1.80
22.	15.40
23.	7.75
24.	5.40
26.	18.85
27.	2.70
28.	4.50
29.	3.40
30.	11.30
31.	2.20
32.	6.00
33.	6.95
35.	4.60
36.	6.30
37.	4.00
38.	6.95
39.	7.40
40.	8.24
41.	1.80
42.	5.65
44.	3.80
45.	5.80
46.	4.00
47.	3.00
48.	20
49.	5.25
50.	14.60
51.	80
52.	1.30
53.	25
55.	2.40
57.	11.30
58.	5.00
59.	4.35
60.	7.92
61.	6.60
62.	50
63.	3.40
64.	5.10
66.	4.75
67.	6.65
68.	1.00
69.	1.50
70.	4.15
71.	1.70
72.	1.60
73.	25
74.	80
75.	8.70
77.	3.10
78.	6.20
80.	90

Відділ	запл.
81.	2.45
82.	1.10
83.	8.10
84.	4.80
85.	3.20
86.	1.75
87.	3.30
88.	2.00
89.	2.50
90.	6.20
91.	1.95
92.	6.45
93.	1.25
94.	6.90
96.	4.50
97.	2.20
98.	1.15
99.	1.80
100.	1.10
101.	8.25
103.	3.45
104.	14.55
105.	1.00
106.	1.00
107.	2.50
108.	1.80
109.	2.20
110.	3.30
111.	3.25
112.	12.15
113.	7.15
114.	1.30
115.	4.05
116.	1.55
117.	1.05
118.	5.65
121.	3.20
122.	60

Відділ	запл.
123.	7.50
124.	90
125.	2.70
126.	2.80
127.	3.00
129.	2.90
130.	1.80
131.	2.52
132.	1.60
135.	1.20
136.	1.40
137.	40
138.	1.70
139.	80
140.	4.24
141.	1.10
144.	75
145.	3.40
146.	1.70
147.	1.40
148.	1.45
149.	1.62
150.	3.60
151.	2.00
152.	2.60
153.	2.20
154.	1.50
155.	5.00
157.	4.85
158.	2.20
159.	2.95
160.	4.30
161.	2.00
162.	3.96
163.	2.40
164.	4.20
165.	2.10
166.	4.40
167.	2.40
168.	2.90
169.	80
170.	2.45
171.	6.80
173.	2.44

Прихід за міс. червень виносить	$600.30

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.

Стефанї Липчак, Гомстед, Па.	100.00
Гелені Липчак, Гомстед, Па.	100.00
Владиславі Смола, Манор, Па.	100.00
Платня Головного Уряду	20.00
Розхід за міс. червень виносить	320.00

ЗІСТАВЛЕНЄ.

Прихід за міс. червень б. р. єсть	600.30
Готівка з кінцем мая остала	20.906.58
Весь прихід разом єсть	21.506.88
Розхід за червень	320.00
Готівка з кінцем червня остає	21.186.88

Д. Капітула.
А. Шаршонь. **С. Ядловський.**

К. Руж.

З минулої слави.

Давно се було. Ще в ті часи, коли над руською землею розсипав свої дари могучий Даждьбог і давав побіду руським полкам над дикими ордами сходу.

Під сьвятим дубом зібрала ся княжа дружина. Кремезні постати узброєні в гнучкі луки і обоюдні мечі окружали місце, де на камяних лавах засіла рада сивобородих дідів, розум Руси, що мала рішати про долю їх родини і майна. — З поміж них підвів ся сильний, молодий чоловік. Утихли побрязки мечів і глухий гомін. Се князь хоче промовити слово! — Поправив вуси, а буйний чуб грізно навис над високим чолом.

— Не добре нам, панове-дружино, сидіти заложивши руки тай пильнувати жінок своїх. Чи бачили, як кроваво сходило нині сонце? Се бог зве нас до пімсти за наших бранців і наші зрабовані стада. Не сила вже слухати дальше плачу і нарікань наших невіст, не терпіти нам дальше глуму наших диких сусідів. Вже вислала рада післанця, щоб пімсту звістив їм кроваву. Підемож ми, братя, у похід і пімсту кроваву учиним, абож наложимо головами!

Радісний шум учинив ся. Зловіщо блиснули очи з під густих брів вояків — проніс ся брязк оружа.

— Веди нас, княже-батьку! До твоя голова поляже, там і свої зложимо, або віднесемо побіду на славу руської рати!

Захвилювало море голов, блиснули в сьвітлі шеломи, зачервоніли щити і летом вітру понесла ся славна дружина на стрічу лютому ворогови.

Гей! грізно закрасила небо пожога шатер Печенігів, а радісний сьпів увільнених бранців далеко ніс славу руської зброї — за гори і моря!

Столітя перелетіли над українською землею, лишаючи за собою глубокі сліди. Могучий Даждьбог уляг в боротьбі з сильнійшим Богом Правди і Свободи.

Та не на добро нам вийшли сї зміни. Пропала слава нашої зброї, — внуки грізних вояків двигали тяжке ярмо неволї, та гонили від себе старцїв, що славу сьпівали минулу і їх загрівали до чину. Навіщож ранили їх серця нагадуючи минуле, коли руки їх відвикли вже від моча, а спина навикла до побоїв? Та стало ся диво! Нагнуті плечі почали нараз випростовувати ся, в погаслих очах заблимав зловіщий огник. Кидали панські плуги тай тужно глядїли у поле, чи не йде старець з кобзою і не несе нових вістий. А з похилених хат йшла вість, сперву несьміливо, а згодом голоснійше, поки не рознесла ся радісним гимном.

— Новий пророк нам з'явив ся! Він кличе до бою за правду! Він хоче пімстити всї кривди, які ми терпіли в покорі! Богдан нас кличе до бою!

І скинули кляті кайдани, мечі добували з повіток і старі самопали і роєм линули до Богдана.

І знов залунала по сьвіту слава руського оружя, козацька-непорочна слава!

*

* *

Знов минули сотки літ — тай знов лишили по собі глубокі сліди. На дубах, звезених на будову нової стайнї для пона, посідали господарі тай слухали пісень сліпого лірника. На спрацьовані, чорні руки посклонювали утомлені голови, тай слухали. Різкий, жалібний скрипіт ліри врізував ся їм в серця і значив глубокі борозди на змучених чолах. Пісня будила давно померклі спомини і сумом віяла на души. Сьпівав про минуле щастє, а їм привиджували ся вузенькі нивки, на яких і плугом не мож повернути; сьпівав про славу батьків, а їм причував ся брязк кайдан і поневірка за власне право! І скигліннє ліри будило зневіру. На-що здала ся та пісня, що журбу наводить спомпнами про те, що не вернеть ся?

Не верneть ся?...

А там на вигоні зібрала ся молодь — а радість витала в їх серцях. Кождий мав ленту на собі, а над їх головами повівав січовий прапор малиновий. З очий сьміялась їм віра в будучність, а високі чола біліли як скелї на мори, о які розбиваєть ся буря. А їх кремезні тіла і повні житя рухи здавалось говорили:

— Ми скинемо з духа кайдани тьми і неволї! Ми в культурний бій підемо і виборемо щастє для народу! Ми єдностию сильні підемо вперед, де поступ нас кличе, підемо на стрічу щастю і свободі!

Веди нас, батьку-отамане!

Др. І. Франко.

ГИМН.

Вічний революціонер —
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастє й волю, —
Він жиє, він ще не вмер.
Ні попівські тортури,
Ні арештів царських мури,
Ані війська муштровані,
Ні гармати лаштовані,
Ні шпіонів ремесло
В гріб його ще не звело.

Він не вмер, він ще жиє!
Хоч від тисяч літ родив ся,
То аж вчора розповив ся
І о власній силї йде! —
І простує ся, міцніє,
І спішить туди, де днїє...
Словом сильним, мов трубою
Мілїони зве з собою, —
Мілїони радо йдуть,
Бож се голос духа чуть.

Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По варставах ремісницьких,
По місцях недолї й сліз.
І де тілько він роздасть ся,
Гинуть сльози й сум нещастя,
Сила родить ся й завзяте —
Не ридать, а здобувати
Хоч синам, єли не собі,
Кращу долю в боротьбі.

Вічний революціонер —
Дух, наука, думка, воля
Не уступить пітьмі поля,
Не дасть спутатись тепер.
Розвалилась зла руїна,
Покотила ся лявіна, —
І де в сьвіті тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб вгасила, мов огень,
Розвиднеющий ся день?...

Б. Грінченко.

ДО ПРАЦІ!

Праця єдина з недолї нас вирве.
Нумо, до праці, брати!
Годі лякатись, за діло сьвятеє
Сьміло ми будемо йти.
Праця єдина нам шлях уторує.
Довгий той шлях і важкий,
Що аж до щастя і волї прямує:
Нумо, до праці мерщій!
Праця не згине між людьми даремне:
Сонце засьвітить колись,
Дякою нас тоді люди згадають;
Нум-же, до праці берись!
Хоч у неволї й нещасті звікуєм,
Долю онукам дамо!
Ми на роботу на сьвіт народились,
Ми для борні живемо!
Сьміливо-ж братя, до праці ставайте!
Час наступає, — ходїм!
Дяка і шана робітникам щирим,
Сором недбалим усїм!

щось, обпадає, відриваєть ся і гине, щось таке, що було красою і пишнотою і радощами, але тепер пережило свої днї. Се вяне його молодість з її іллюзіями і поривами і безумним коханєм. Те, що прийде тепер, не буде вже нї таке блискуче, нї таке ніжне, нї таке радісне. Що воно буде — не знати, але в усякім разї буде щось инше.

Перед його очима потягли ся села, бідні, сїрі, з головатими вербами при дорозї, з обломаними садками, болотяними вигонами, обскубаними сїрими стріхами, пообвалюваними тут і там плотами. З давен давна він привик, що його серце стискає ся при в'їздї в руське село, навіть у пору, коли воно пишаєть ся у веснянім цьвітї вишневих та яблоневих садків або лежить тихо вигріваючись у лїтньому сонцї. Так немов якась важка мелянхолія сидить при воротах кождого села сїрою жебрачкою і незримо чіпляєть ся за його полу. А тепер у осїнний слотавий вечір ся мелянхолія ще важче налягає на його душу. Пусто і глухо по селах. Де-де зі стодоли чути ритмічний клекіт цїпів; де-де скрипить надкерничний журавель, тягне ся бродячи в густім болотї космата худібка до водопою, їде парубчак на маленьких кониках охляп і лїниво поганяє худобу, з подвіря чути запізнене троскотанє терлиці. На-

різкости вважаєть ся чимсь диким, фантастичним, стрічає насьміхи, недовірство, ворожнечу і то не лише з боку тих, кому добре при тих контрастах, але нераз і з боку тих, що нидіють у вічній тіни. Евгеній ніколи не зажмурював очий на ті непринадні боки сїльського житя, ніколи не ідеалїзував свого народа, а сьогодні, під впливом останніх подій, ще менше мав охоту і здібність чинити се. Навпаки, бачилось, що тепер його зір заострив ся власне на темні і непринадні боки сїльського житя, збільшив ся його скептицизм що до селянського характеру. Але сам вид тих бідних сїл, через які вела його дорога, тих куп хворосту і соломи, тих подертих лахів, брудних полотняних, сїрих і бурих лиць, косматих коров, скрипучих журавлів, роззявлених коршем і гордих, ненажерлих дворів будив у душі рівночасно якесь суперечливе чуте. Показувало ся, проблискувало щось мов зеренце щирого золота в купі сїрого піску, і те щось помалу кристалізувало ся і виявило себе в однім коротенькім не то реченю, не то зітханю:

— Ах, як богато праці потрібно!

Се не була ніяка програма, не було нічого ясного і конкретного. Се був немов механічний відрух чутя, несьвідома реакція характеру при-

виклого до діяльности. В приложеню до того села і до того народа се була, коли хочете, пуста, або майже пуста фраза. Евгеній у тій хвилї не знав і певно не був би зумів сказати докладно, якої саме праці треба, щоб усунути всї ті злигоднї. Але його хора душа чіпляла ся сеї фрази, мов потапаючий стебелинки, а його енергічна уява почала з тої стебелинки будувати міцну кладку, а з кладки тривкий міст. „Як богато праці потрібно!" Досить було сего одного загального поклику, щоби збудити в його души цїлї ряди думок давно передуманих, плянів по сто разів строєних і перестроюваних, відкиданих і знов підійманих з молодечим запалом, цїлї рої мрій, бажань і поривань звернених у один бік. Тут були й конкретні випадки правної та лікарської підмоги селянам, і пляни орґанїзації читалень, кас та спілок, і фантастичні мрії про викуп панських дібр, про нове, національне і разом з тим практично просьвітне виховання молодих поколїнь, було величезне, необмежене поле діяльности не тілько для него одного, але для тисячів, для всеї інтелїґенції. Тут потрібні і правники і лікарі і вчителї і ґазетярі і писателї і декляматори і актори і купцї і промисловці. Все тут потрібне, що належить до культурного житя і витворюєть ся ним. І не треба че-

дійдеш тілько до санкціонованя того свиньства як твого нормального стану, до затоплення і повного затрачення всего того, що могло би дати твоїй души хоч крихітку людську подобу.

В таких думках, що від аналізи власного чутя звільна перейшли до злобних нападів на якогось незримого противника, Евгеній смерком уже заїхав до Бабинець, де у о. Зварича надіяв ся знайти нічліг.

XXX.

Він здибав о. Зварича ще за селом. Сьвященик, низенький, худенький чоловічок літ коло сорока, окружений купою селян і селянок чалапав болотистим гостинцем ідучи до села; ряд сьвіжих могилок на кладовищі, що темним чотирокутником розстелило ся оподалік від села і маячіло своїми деревляними хрестами та капличкою на середині, показував, що о. Зварич власне вертав від похорону. Порівнявши ся з купою людий Евгеній привитав ся, велїв жидови їхати на перед і заїздити на попівство, а сам зліз із брички і пішов пішки разом з панотцем і з селянами.

— Що у вас, похорон був? — запитав він.

— О, так, похорон, — якось мов нерадо буркнув о. Зварич.

— Тай не один, — додав хтось із селян.

— Мруть хиба в селї?

— Ну, та... померли.

— Слабість яка? Пошесть?

— Ще гірше.

— Як то?

— Пошесть ц. к. патентована.

— Що се ви, отче? Загадками говорите.

— Ба нї, що правда. Адже отсе вертаємо з такого похорону, якого ви ще певно не бачили. Семеро дітий нараз.

— Дифтерія? — не без легкого страху промовив Евгеній.

— Нї. Здоровісїнькі були.

— Ну, через щож померли?

— А, бачите, ведлуґ шпеппсу. Фізик приїхав віспу щепити і защепив усї дїти зопсованою коровянкою. Замість віспи прищепив ґанґрену — і отсе сьогоднї семеро ми їх поховали. А пятеро ще мучить ся.

— Боже! — скрикнув Евгеній.

Селянки, що йшли позаду, всї голосно захлипали і піднесли фартухи до очий. Чоловіки йшли понурені, мовчки.

— Слухайте, пане, — промовив згодом один селянин. — Адже я старий чоловік. Сей хлопчик

— Знають, чому би нї. І в радї повітовій знають і в старостві знають, та що з того?

— Хто йому що зробить! — додавали селяни. — У него плечі.

— Ну, люди добрі, то так не може бути, — мовив Евгеній. — Сего не повинні пустити пламом! Такий чоловік анї одного дня більше не повинен бути фізиком.

— Иншому би певно не дарували, — мовив о. Зварич, — але пану Пшепюрському, жонатому з бувшою ґувернанткою пана маршалка, ну, сему не легко можна що зробити.

— Попробуємо, — мовив спокійно Евгеній, з тою рішучістю, що виявляла цїле обурене, яким тремтїла в тій хвилї його душа. І обертаючи ся до людий він додав:

— Ходіть зараз на приходство. Зробимо донесенє, а завтра я сам подам прокураторови.

Селяни сумно хитали головами.

— Т-та, робіть що знаєте, але ми одно знаємо. Йому за се нічого не буде. А в тім, хоч би його й повісили, то наших дїточок се не оживить.

Жінки ридаючи розходили ся по хатах, а чоловіки разом з Евгенієм і о. Зваричем пішли на приходство.

XXXI.

По вечері Евгеній з о. Зваричем сидів іще якийсь час розмовляючи про всякі справи. Правда, о. Зварич був не дуже великий майстер у веденю розмови. В ґімназії він був звісний як „тупа голова"; ледво перелїзши через матуру він записав ся на теольоґію і скінчив її якось так, що ніхто ніколи не чув його голосу. Він у політику ніяку ніколи не мішав ся, нї з чим на перед не виривав ся, в студіях був останний і перелазив з року на рік з тяжкою бідою, та все таки якось перелїз. У него не було нї приятелїв, нї ворогів; він не втискав ся нікому в знайомість; про його домашні, семейні відносини ніхто не знав нічого по над те, що стояло в його nationale: що він син убогого дрогобицького передміщанина, зрештою від малої дитини сирота. Скінчивши теольоґію він оженив ся, висьвятив ся, дістав якесь сотрудництво в горах і зараз першого року повдовів. І знов потягло ся одиноке житє. Його переносили з сотрудництва на сотрудництво, поки в кінці по десятьох лїтах йому не дали маленької парафії в Бабинцях.

Опинивши ся на селї яко сьвященик — зразу сотрудник, а потім парох — о. Зварич виявив деякі нові боки своєї вдачі. Повільний, тупий до

стійша рада була би: винятя з власної кишенї гроші і поплатити хлопські довги. Але ми не крезуси. А в додатку непорадність, глупота і негосподарність наших хлопів швидко вичерпала би й Ротшільдову касу. Евгеній зачав доказувати можність ратунку, радив подумати про конверсію селянських довгів на нижше опроцентовані, притягнути до акції громадські каси, повітову раду, — але все се були тоді такі нові та нечувані річи, що палкі політики по просту закричали його. Се неможливо! Де нам до того брати ся? Хто позичив у банку, той мусить заплатити, і т. д.

Евгеній пробував звернути увагу бесідників на те, що при близшім оглядї деталів справа може показати ся не такою неможливою... „Ну, візьмім ваше село — кілько у вас довжників банку?" Показало ся, що ніхто з завзятих політиків сего не знав.

— Ну, се вже сором! — мовив Евгеній.

— Хлопи криють ся з тим, — пробував викручувати ся один, але всї чули в души, що сей викрут нещасливий. Усїм було нїяково. Евгеній пропонував усїм присутним порозвідувати кождий у своїм селї, хто, де, і на кілько і на які проценти задовжений. Будемо мати такий виказ, то попробуємо подумати про способи санації. Оратори

віть обороги високі, повні сіна і снопів, не роз-
веселяють душі. Ось посеред села мурована корш-
ма з широкою заїздовою брамою, отвореною на
ростіж мов темна, вічно-голодна пащека, готова
проковтнути всі ті здобутки важкої цілорічної
праці. З її вікна визирає бородате, здорове лице
арендаря, і Евгенію пригадує ся завтрішній тер-
мін, де арендар стає за сьвідка проти одного з
найчеснійших селян, помовленого за крадіж —
один із тисячних епізодів вікової боротьби між
отсею темною пащекою і селом. А ось і двір на
горбі, окружений вінком високих ясенів, що ледво мріють огорнені мрякою, мов велитні в сірих
широких плащах. Але двір біліє ся крізь мряку,
мов білі зуби якогось величезного зьвіря, все го-
тові гризти, калічити і смоктати кров. А он під
брамою купка селян — ще обпалених сонцем від
літа, але вже скулених, обдертих, присілих по-
рохом, виголоднілих. Стоять з шапками в руках,
видно ждуть пана „жонци", чи прийме завтра на
роботу до молочення або до горальні — хоч по
пятнацять крайцарів денно. Коли Евгеній пере-
їздив по при них, вони всі мов на команду ни-
зенько поклонили ся йому, хоч певно ніхто з них
не знав його. „Пан" — і вони з віку-правіку
привикли низько кланяти ся всякому панови; се

одинока „наука", одинока „цівілізація", яку пе-
редав їм двір. Евгенію пригадав ся віршик Боро-
вииковського „Цар природи" і в його голові мов
чміль почали ненастанно бреніти його кінцеві
строфи:

„Грицю, мой, ти цар природи!
Де лиш оком глянеш — все:
Поле, паша, ліс, худоба,
Зьвір і риба, все твоє".

Шапку зняв. „Мабуть комісар".
Бідний скулений стоїть
Чоловік, краса всїх творів,
Цар землї, природи цьвіт.

Ах, так! Видно, що ся жебрачка-мелянхолія
при в'їзді в ворота руського села чатує не лише
на него одного, чіпляєть ся за поли і за серце бо-
гатьом людям, усякого, в кого є серце! Вона не
кричить і не стогне і не просить, а тілько „пома-
леньку ріже" душу важкими контрастами нена-
станної праці і вбожества, боротьби і безплодно-
сти, змагань до сьвітла — і темноти та безрад-
ности. Контрасти тим важчі, що видають ся віч-
ними, неминучими, незмінними, мов закони при-
роди. А всяке змагане до їх зміни, злагодженя їх

кати, аж хтось дасть почин, аж усе те буде го-
тове мов машина, яку аж в повній зброї можна
пустити вруч. Кожда хвиля, кожде місце добре
для почину; кождий нехай починає сам від себе,
в своїм крузі, в межах своєї здібности і компе-
тенції. Бодай тілько думка була одна, бажане од-
нолите, бажане служити народови, а цілість пев-
но зложить ся сама собою.

I в тій хвили Евгеній почув у души глубокий
сором. Йому пригадала ся недавня розмова з Ре-
гіною і його безумний намір — покинути все те,
викрічене, виплекане, підготоване зусилями його
души і бажаннями його серця, покинути і занеха-
ти задля жіночих очий, задля білих, болючо
стисненних уст! Боже, не вже се був він? Не вже
в його души на одну хвилину могла повстати і
виправити ся така постанова? Не вже нерви мо-
гли здобути таку перевагу над розумом і над ліп-
шою, чистійшою частиною його чуття? Так, він
чув, що та частина його чуття, що тягне його до
праці для рідного народа, до тої важкої, ненастан-
ної праці, повної прикростий, абнеґації, розча-
ровань, терпінь і — хто знає, може десь там ко-
лись пізних цьвітів і плодів, — що та частина
його чуття — красша, чистійша частина. Адже се
його перший, безпосередний, сьвятий обовязок. Ви-

хований, вигодуваний хлібом, працею й потом се-
го народа він повинен своєю працею, своєю інте-
лігенцією відплатити ся йому. Се перший заповіт,
такий, від якого ніщо й ніяким способом не мо-
же увільнити його. Все, що говорить ся про пра-
ва індівідуальности, про права чутя, про право
на виживане житя і його радощів — се софізми,
брехня, облудна маска самолюбства й безхарак-
терности. Яке ти маєш право бути вільним, коли
твій народ у неволі? Яке ти маєш право вдово-
ляти свої примхи і любовні бажаня, коли міліони
твойого народа не мають чим вдоволити найко-
нечнійших потреб житя? А коли у тебе нема си-
ли волі на стілько, щоб зректи ся всїх своїх при-
[illegible] і роскошний, зробити ся аскетом і слу-
гою тих бідних та нещасних, коли ти на кождім
кроці робиш концесії своєму дорогому „я", то
бодай не бреши і не деклямуй про якісь віковіч-
ні права того „я"! Будь щирий і скажи виразно:
„Во гріхіх роди мя мати моя", жию в свинстві
і роблю що хвили концесії підлоті. Се буде щиро
і правдиво, і коли те болото не затопило ще в то-
бі живої души, то вона таки колись озоветь ся,
стрепенеть ся, збунтуєть ся против того всевлад-
ного свинства. А деклямаціями про права свого
„я", про бажане „вижити ся і нажити ся" ти

був мій одинак — три роки мав — як чічка, па-
не, як золото хлопчик — —

Перервав. Сльози душили його. Жінки поза-
ду заридали на голос.

— Адже я не ручу за себе. Ануж мені тусе
прийде до голови і я ще сеї ночи візьму сокиру за
пояс і піду до міста і зайду до пана фізика і вго-
роджу її по сам обух йому в голову. Як гадаєте,
пане, ви адукат — як міркуєте, що мені за се
буде?

— Андрію, гей, Андрію! — з притиском, нер-
вово обізвав ся священик. — Що ви говорите?
Гріх таке говорити. Молїть ся Богу, щоб відвер-
нув від вас лихі думки!

— Єгомость! — з болючим докором скрик-
нув селянин. — Адже знаєте мене не від нині.
Скажіть самі, чи я забійка, лиходій, душегуб? Чи
я завинив що пану фізикови? Чи я йому в погану
годину дорогу перейшов? За щож він мене всиро-
тив? За що він мені душу скалічив?

— Хибаж він того хотів?

— Хотів чи не хотів, а чому не подбав, що-
би чисту матерію щепити? — вмішав ся Евгеній.

— Сеж очевидна його провина.

— Е, для хлопських дітий усе добре! — гір-
ко говорили селяни. — Трута замісь матерії —

сва! Чи то їх шкода? Умре їх з десятеро, то й що
з того? Більше місця буде для паничів та жидиків.

— Слухайте, люди, — мовив Евгеній, — ко-
ли се стало ся?

— Як раз нині тиждень тому.

— І ви давали про се знати кому?

— З разу не знали, що стало ся, — мовив
о. Зварич. — Діти пищать з болю, рани на руче-
нятах почервоніли, почали гнити. Тілько тоді о-
дин чоловік кинув ся до міста по лікаря. Лікар
приїхав і тілько в долоні сплеснув. Отсих семеро
вже були при смерти. Тамтим иншим щось там
робив, записував, але й на них слаба надія.

— То вже він сказав, що донесе про се де
треба, — додав один селянин.

— Ну, поки там він се зробить, ми зробимо
від себе донесене до суду, — мовив Евгеній. —
Адже се нечувана річ!

— Ой, пане, — мовив знов один селянин. —
Чи раз то вже таке трафляло ся, що діти від ще-
плення вмирали. Адже наші баби боять ся пана фі-
зика гірше зарази.

— Звичайно панний щепить, — лаконічно до-
дав о. Зварич.

— Ну і так йому се уходить? Ніхто про се
не знає?

книжки, тяжкий на думане, він мав велику охоту
до ріжних механічних праць, до токарства, стель-
мaства, до пасічництва і садівництва, і всїм сим
умів ставати в пригоді селянам. Вдовець, одино-
кий, з малку привиклий до простого житя, він не
потребував дерти селян за ніякі треби, жив май-
же на рівні з ними, читав не много більше, як
осьвіченійші його парафіяни, переймав ся їх спра-
вами, помагав де і як міг. Сам про те не знаючи
і не думаючи, витичуючи собі дорогу від заспо-
коєния одної селянської потреби до заспокоєния дру-
гої, він робив своїм тихим способом і в своїм не-
великім крузї велике діло двиганя народнього жи-
тя на висший ступінь. У крузї завзятих політиків
та балакучих теоретиків-панотців о. Зварич не лю-
бив показувати ся, а коли мусів там бути, прим.
на якімось празнику або соборчику, то сидів зви-
чайно пикаючи люльку, мовчав як на турецькім
казаню і від'їзджав нераз не обмінявши ся ні з
ким анї одним словом крім звичайного повитаня.

Евгеній пізнав о. Зварича також при якійсь
такій оказії і зразу не звернув на него ніякої ува-
ги. Поки йшли шумні диспути про етимольоґію і
фонетику, про Куліша і Драгоманова, російську
мобілізацію і шанси війни між Росією та Анґлією
в Індії, о. Зварич мовчав пикаючи люльку і не-

мов дрімаючи в куті старої софи. Далі перейшла
розмова на близші справи, на вибори до сойму, на
конечність якогось „порозуміня"; о. Зварич і тут
мовчав так само, як мовчки прислухував ся й Ев-
геній. Далі Евгеній закинув про найближче, про
стан селяньства по селах, про читальні, каси по-
зичкові. Тут більша часть попередніх голосних
бесідників значно притихла; пробували викручу-
вати ся загальними фразами про недозрілість на-
рода до автономного житя, про глупоту і невдяч-
ність хлопа. І тут перший раз о. Зварич промо-
вив. Винявши люльку з рота він вижидав хвилину
загальної тиші і пробовкнув мов від нехотя:

— А по правді скажіть: за що нам той хлоп
має бути вдячний? Шо ми для него зробили?

— Як то? Як то? — загукали з усіх боків
голоси і пішли вичисловати тисячні випадки та
справи, де руська інтеліґенція „стояла за хло-
пом". Евгеній пробував знов затамувати сей по-
тік і підніє думку взяти ся всім до економічної
санації селяньства в повіті. Він звернув увагу на
те, що богато селян позатягало позички в русти-
кальнім банку, платить лихварські проценти або
занедбують сплату і попадають на ліцитацію. Чи
не можна би як сему зарадити? Оратори позві-
шували голови. Що ми на се порадимо? Найпро-

На 3 місяці безплатної проби!

Сей прекрасний "International" ґрамофон вартости $55.00, ми продаємо тепер за **$22.50** з 20 найгарнійшими руськими піснями і висилаємо всюди по отриманю $5 00 задатку.

Ми обовязуємось післати кождому на пробу на 3 місяці наші ґрамофони, бо ми певні, що сї ґрамофони є найлїпшого виробу і кождий хто дістане нашу машину, не схоче з нею розстатись. По пробі, наколи сей ґрамофон Вам не подобаєсь, звертаємо безпроволочно Ваш задаток.

Наші грамофони гарантовані на 10 літ.

Надійтесь на правдивість і чесність нашої фірми.

Жадайте наш подрібний катальоґ.

10.000 руських пісень на складі.

JOHN RUDENSKY, завідатель.

INTERNATIONAL PHONOGRAPH COMPANY

196 E. Houston St., Dept. 50 New York.

Увага! $25 ШИФКАРТИ ДО КРАЮ $25 Увага!

Поки платити $35.00 до $40.00 за шифкарту, коли можна поїхати через нашу фірму поспішним кораблем до краю всего за **$25.00**

17-го і 31-го липня.

Для вигоди пасажирів маємо осібні кімнати, телеграф без дроту, добрий і смачний харч по домовому і всякі інші вигоди. На своїх костюмерів очікуємо на стациях зелізничих і відставляємо на шиф, де чекуємо їх карти корабельні.

Пишіть за подрібностями або приходіть самі до

A. HERZ, 73 West Street, New York, N. Y. Tel.: Rector 2413

Хто немає досить гроший на шифкарту, може поїхати до краю 4-коминовою шифою, працюючи на ній. 27—30

УЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ дуже цікава книжочка п. з.:

„ПРИНЦ — і — НУЖДАР“,

яку можна купити в друкарні „Свободи“ по ціні 50 центів за штуку.

ОДЕСПОКИЙ руський адвокат на цілу Америку

Доктор прав

ЮЛЇЯН ЧУПКА

полагоджує всї справи американські. Поневаж др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичині, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичині, спорядить повновласти, контракти і всї правні документи і переправадить інтабуляції. Адреса:

Dr. JULIAN CZUPKA,

P.O 372. 3 N Main St., Wilkes Barre, Pa

LUZERNE Co.

ПРЕЗЕНТА:

Фонограф, мужеську або дамську годинку кишенкову прекрасно різблену і добре золочену, гармонія або машина до писаня.

Залучіть 2-цент. марку на інформацію.

ENGLISH ASIATIC TOBACCO CO., Dep. A26, 115 E. 7 St., New York, N. Y.

Родимці! Читайте і другим скажіть!

Руський музикант

достарчає музики на балї, представленя, концерти, пікніки і весїля.

Dmytro Melnyk

338 E. 9th St., (Room 14)

NEW YORK, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ КРУЖКІВ.

Принимаю замовленя на народні, українські і иншого рода костюми та потрібні прибори характеризаторські як перуки, волося, шминки і т. и. по дуже приступних цінах. Хто хотїв би випожичити сї потрібні річи до театральних представлень най лиш прислати замовлене що найменше на 8 днїв перед представленєм на слїдуючу адресу:

MRS. E. UHORCHAK,

66 Sussex Str, Jersey City, N. J.

Слухайте панове! Не дайте себе випискувати! Чи знаєте про те, що шифкарти подешевіли? Хто їде до краю, сей нехай не платить більше як 25 дол. за шифкарту! Тілько належить ся! Тілько ми беремо! Експресові пароходи! Пишіть тілько до нас! Довідаєте ся правду!!!

25 ДОЛЯРІВ ШИФКАРТА ДО КРАЮ

Осібні каюти! Домовий харч! Даємо нічліг! Вставляємо пакунки! Виробляємо вільний переїзд через границю! Шукаємо за костумерами аби їх вдоволити а не випискувати! Переконайте ся! Шліть завдаток 3.00 дол. до повнешої цїни або пишіть по інформації.

$25 дол. ШИФКАРТА З КРАЮ ДО АМЕРИКИ $25 дол.

AMERICA EUROPE CO., 109 Greenwich St., New York.

27— Число телефону 4548 Rector.

А хто хоче тілько за 5 доларів поїхати до краю на найлїпших шифах, нехай напише на адресу: AMERICA EUROPE CO, 109 Greenwich Str., New York.

ТІЛЬКО ДЛЯ МУЖЧИН.

До моїх Краян в!

Вас і Ваших приятелів сердечно запрошує ся відвідати мою безплатну ґалерію науки 461 Sixth Ave., near 28th Str., New York, N. Y., де я маю артистично скульптурну виставу, викінчену славними українськими артистами, вказуючу ріжні органи тіла в стані здоровля і недуги. Ви можете тут перестудіювати походжене і розвій людської раси від колиски аж до могили і побачити в дїйсности цікаві виброки природи, як рівнож рідкі виродженя.

Одна година, посьвячена на оглядане сеї ґрупи дивних українських моделїв, повістане дорогоцінним споминном на ціле житє.

Ви можете також перестудіювати наслїдки недуги і гріху, представлені на моделях натурального розвіру. Експерт-Українець є завсїгди до услуг дати об'ясненє на кожде питане. Ґалєрія отворена що дня, не виключаючи недїль і сьвят від 8-мої рано до півночи.

Вступ безплатний.

461 Sixth Avenue, near 28th Street, NEW YORK, N. Y. 27—

Великий сильний далековид.

Отсим власне великим і сильним далековидом можете видїти всї віддалені від вас річи так, як би вони були перед вами. Можете видїти місяць і декотрі звізди, на котрих є живучі сотворіня. Попередна цїна того далековиду $5.00, тепер однак випродуємо по 87 центів. 28—

A. SOKOLIC,

22 POST AVE., NEW YORK

ДАЮ ПОРАДИ ДАРОМ

робітникам і всїм другим, котрі в стали покалїчені або убиті при роботі або при иншій спосібности.

Правна порада в найтяжших справах. Заступаю у всїх цивільних і кримінальних справах у всїх судах.

JACOB NICHTHAUSER, Attorney at Law

132 Nassau St., Room 422, New York, N. Y.

Telephone Beekman 5480 23—

Одинока руська реставрация створена через цїлу ніч

А МЕНЧУКА

при 186 Second Ave, межи 11. і 12. улицею в НЮ ЙОРКУ.

Там можете дістати смачний обід чи вечеру за 25 цнт., є там також біліярд а концерти відбувають ся що вечера.

Проч з бритвами!

Наш порошок усуває сейчас волосє з твари, бороди і де би не було, без жадного болю, не лишаючи жадних слідів по собі. Висилаємо пачку того порошку за 1 долар, пробні дози за 50 центів. Прилийте 1 долар через моней ордер або в реєкомендованім листі або почтовими марками, а ми сейчас вишлемо порошок з поясненем, як його уживати. 27—

Адреса:

Dr. BELLIN'S CO.,

55 DELANCY ST., NEW YORK.

Потреба аґентів.

ПОЗІР! РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1899

ПОЗІР!

Перший і одинокий руський банкир в стейті Конектикут, що зложив $10.000 навції в стейтовій касі в Гартфорд

ГАВРИЇЛ ДЗЯДИК

Провадить канцелярію адвокатсько нотаріяльну.

Посилає гроші і продає шифкарти до всіх частий сьвіта на найлучші кораблї.

Асекурує на житє, здоровлє, від огня, крадежий, вломань і нещасливих випадків. — Продаю і купую реальности.

Офіс: 130 Main Str. — Мешкане: 159 Caroline Str.

DERBY, CONN. — Телефон сполучен. 26—

Девятиродні маточні

МОДРОВІ КРОПЛЇ

Лічуть всякі болї маточні і жолудка. Усувають біль, додають апетиту і вязмінюють цїлий орґанізм.

Цїна 25 центів.

4 фляшочки почтою $1.20.

ЖИВОКОСТ

LINIMENT.

Уважайте на правдивість.

Є то найлїпший лїк на усунене болїв в кріжах і на ломаня в костях, опухлину, корчі і ревматичні болї.

Цїна 25 центів.

4 фляшочки почтою $1.25.

Можна дістати в словенській аптиці і у аґентів — Пишіть до фабрики. Опис Модрових Кропель і инших лїків пішлемо кождому безплатно

Адреса:

PREBOL'S PHARMACY,

Руська Аптика, 26—29

156 PASSAIC ST., PASSAIC, N. J.

Випікає досконало ХЛІБ

Пече легко і знаменито, при повільнім а сталім огни, а притім не огріває надмірно Вашої кухні.

New Perfection Oil Cook-stove

Не киптить Не чадить

Випікає, смажить і варить все.

The New Perfection нафтовий пец є чистїйший як опалюваний углем або деревом. Дешевший як ґазовий. Варить всьо так добре як і кождий инший. Опалюєсь його нафтою і дає він найчистїйшу і найвигіднїйшу полумінь.

Не треба носити анї вугля анї попелу.

Не киптить. Не димить.

Не робить пороху.

Сей новий на 4 паленяска Perfection пец варить повний обід від разу при менших видатках, без клопоту і невигоди. Автоматичний прилад вказує скілько нафти находить ся в резервоарі.

Менші пеци з 1, 2 або 3 паленяскамн.

Жадайте від свого достатця, щоб Вам показав патентований пец т. зв. New Perfection зі всїми додатками, або пишіть по обширнїйші поясненя до

STANDARD OIL COMPANY

Paterson (New Jersey) Trenton

ersey City NEWARK Camden

ДЕШЕВІ ШИФКАРТИ

до старого краю пасажирам, при нетрудній роботі Білєти желїзничі до всїх міст Америки

26— **Jacobs Agency,**

38 CANAL STR., NEW YORK, N. Y.

R. J. Glick Агент асекурацийний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING

SHAMOKIN, PA.

Російсько-Американська Лінія

Найдогіднїйша корабельна лінія поміж Росією і Америкою, удержуюча найбільші, найгарнїйші і найскорші російські почтові нові двошрубові кораблї, як:

»РОСІЯ« 16.000 тон, »КУРСК« 13.500 тон, »ЦАР« 13.000 тон.

До Ротердаму 9 днїв, До Лїбави 11 днїв (без пересїданя)

$31.00 — III кляса — $33.00

$45.00 — II кляса — $50.00

$65.00 — I кляса — $75.00

ВІДЇЗД КОЖДОЇ ДРУГОЇ СУБОТИ.

Звертайтесь по інформації до наших аґентів або до ґенерального заступника:

A. E. JOHNSON & CO.

27 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

ХОРІ ЛЮДИ!

Чи стратили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченєм хорих людий. Представте собі, скілько хорих я уже вилїчив а кілько хорим я украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробоване так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разі сейчас звернїть ся до старого опитного специялїста, яким є

Dr. LEONARD LANDES,

140 E. 22nd St., New York, N. Y.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обминути Вам недугу. Лічу уже 20 літ з найлїпшим результатом всї недуги як безсилє, затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. и. Для недуг половних і нервових маю більші знані електричні апарати і X-лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутр шні орґани. Не кождий доктор має ті апарати, длятого що суть дорогі. Хемічно розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходїть до вашого лїкаря: 27—

Dr. L. Landes,

140 East 22nd St., New York, N. Y., betw. 3rd & Lexington Ave.

DR. LANDES' BUILDING 140 EAST 22nd St., NEW YORK

Приймаєть ся хорих в годинах: від 10 ої рано до 8 ої вечер, а в недїлї від 10-ої рано до 4 ої попол. — Поради даром.

ЛІЧУ МУЩИН АЖ ДО ЦІЛКОВИТОГО ЇХ ВИЗДОРОВЛЕНЯ.

Моя кількандцять лїтна практика є до Вашої розпорядимости. Лічу укриті недуги, як утрата животности, розширене жил, заражене крови, утрату крови, висушене прогуклину, гемороїди, як і слабости міхура і нирок. Сї недуги лічу стало і по умірках цінах.

Порада даром. Приїдїть відвідати мій анатомічний музей і приглянтесь там чоловікови здоровому і хорому. Вступ вільний. Памятайте, що я лічу щоб вилїчити і то в коротшім часї як другі.

Dr. WARD,

417 Sixth Ave., New York

(між 25 а 26 ул.)

Години: від 9 р. до 8 веч.; недїля: від 10 р. до 2 поп.

ЯК РАЗ ТЕПЕР ПОРА.

Родимці! Хто з Вас не бачив ще прекрасного міста Мілвіл, а передівсім першої руської кольонії, находячої ся коло сего міста, нехай чим дуж поспішає. Як раз тепер на се найгарнїйша пора. Там власними очима зможете переконати ся та оглянути сї плодовиті сторони, провірити плодючість землї та налюбувати ся прегарною околицею. Побачите, що на наших землях росте усе, чого лиш душа забагне: від звичайної бульби та бураків, до найвибагливійшої та найнїжнїйшої ярини, удаючої ся лишень на землях першої якости.

Руська кольонія коло міста Мілвіл є вже готова. До сеї пори ми розпродали уже повних пять секцій поміж наших Родимців, а тепер розпарцелювалисьмо нових кілька тисяч акрів, межуючих з самим Мілвіл, при електричній желїзници, що лучить наше місточко з повітовим містом Бриджтон.

Користайте з гарної весни, та приїжджайте оглянути землю, а ми ручимо Вам за се, що вона вам подобає ся. Бо ще не було такого випадку, щоб той, хто раз побачив наші землї, не купив собі хоть малий наділ.

Та і дбайливість про будучність Ваших діточок повинна Вас приневолити купити у нас землю. Бо і яке-ж виховане зможете дати Вашим діточкам в майнї або десь в глухім, забутім кутї? А у нас маєте школи на місци, від найнизших, до найвисших научних заведень. А для Вас усюди повно гарної і постійної роботи, бо кругами повно всїляких фабрик.

Пакуванє до ваґонів гарбузів і грушок на фармі в околици Мілвіл.

НАПРИКІНЦИ ЗВЕРТАЄМО УВАГУ УСІХ, ЩО НАШ ДОТЕПЕРІШНИЙ ОФІС ПОКАЗАВ СЯ ЗА ТІСНИЙ І МИ МУСІЛИ ПЕРЕНЕСТИ СЯ ДО ДРУГОГО. НОВИЙ НАШ ОФІС НАХОДИТЬ СЯ В ТІМ САМІМ БУДИНКУ І НА ТІМ САМІМ ПОВЕРСї ЩО І СТАРИЙ, ЛИШ ЧИСЛО КІМНАТИ ЗМІНЕНО. ЧИСЛО КІМНАТИ НАШОГО СТАРОГО ОФІСУ БУЛО 441 А НОВИЙ ОФІС НАХОДИТЬ СЯ ПІД ЧИСЛОМ 476 І 478.

Родимці! Хто йно з Вас думає про закупно землї, то нехай не відкладає, лише най чим скорше приїзджає. Нехай не дасть ся перебічи другим. Наколи приїдете, то о всім дізнаєте ся від тих, що вже замешкали в Мілвіл. Перед приїздом просимо нас повідомити на понизшу адресу.

Пишіть по руськи, бо в нашім бюрі занимають уряди Русини.

C166

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,

476—478 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

ПРОЧ ЗІ СМУТКОМ!

Веселу забаву буде мати той, хто спровадить собі наш Красний ГРАМОФОН. Даємо на виплату по 10 цнт. денно.

Єсли зобовяжете ся платити 10 ц. денно, то пішлемо Вам на кредит дуже гарний ГРАМОФОН ПЛИТОВИЙ враз з 16 рекордами (32 кусники) всїляких пісень, вальців, польок, мазурів, маршів і т. д. які собі самі виберете. Добрість наших ґрамофонів гарантуємо кождому на письмі. МАЄМО НОВІ СПЕЦІЯЛЬНІ РЕКОРДИ РУСЬКІ, як також КОЛЯДИ І МУЗИКИ НА РІЗДВО: Пишіть сейчас по катальоґи і інформації, залучаючи марки на пересилку до.

LIBERTY COMMERCIAL CO., 233 E. 14 St., New York, N. Y.

ПОДЯКА ДЛЯ LIBERTY COMMERCIAL CO.

Шановані Панове!

Грамофон враз з рекордами я отримав і дуже менї подобав ся. Жичу Вам з цїлого серця, абисьте як найбільше тих ґрамофонів продали, бо то суть найлїпші і найгарнїйші, які я видів. Щиро жичливий костумер

J. KWOLEK, 99-S St., Pittsburgh, Pa.

Русини Пітсбурґа!

Чи Ви знаєте

що гроші, то сила?

Старайте ся пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розї вулиць

Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, спірітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найлїпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсї.

German Savings & Deposit Bank

cor. 14th & Carson Sts.,

South Side Pittsburgh, Pa.

Н. Е. Рот, прев, А. П. Міллер, кас. Ол. Бучак, уряди. банк.

ЖІНКИ! Учіть ся акушерії в нашій школї або у себе в дома. Наука в російській або польській мові. Станьте ся независимими. Старанна наука; по її скінченю видаємо диплом. Лічимо всїляні хороби женщин і дітий. Адресуйте:

Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery 229 E. 14th St, Dpt. S. New York, N. Y.

ЮЛЇЯН ПАВЧАК

209 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Руский характеризатор, випозичає всякого рода українські костюми і характеризує по низьких цінах. Замовленя приймає найменше 14 днїв перед представленєм.

ПЕТРО ЯРЕМА

руський погребник

випозичає керичі на весїля, хрестини і всякі другі забави.

115 Ave A., New York, N. Y.

Телефон. Orchard 2568.

Лічіть свої зуби у

Д-ра БЕРНГАРДА

КІРШЕНБАУМА

Дентиста,

знаного звиж 10 літ.

29 1st St., cor. 2nd Avenue, NEW YORK, N. Y. 18—

Говорить по руськи.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.
Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.
Місто-предсідателька:
Марія Білик, Chicago, Ill.
Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.
Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.
Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.
Касієр:
Алексій Шарпоиь, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.
Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Стефан Миляновин, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.
Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Николай Заверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Jersey City, N. J.
Петро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.
Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.
Завідатель „Свободи":
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — предсідатель.
А. Горбаль, 135 Main St., Derby, Conn. — касієр.
Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, New Britain, Conn.
Др. І. Константиньский, Shamokin, Pa.
Ю. Навчак, Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить $1.25, а на половину посмертного $0.73.

СПРОСТОВАНЯ.

В розметі, розісланім відділам Р. Н. Союза за місяць липень (July) б. р., зайшла помилка, а іменно: Кoштивал Михайло (стар.), від. 121, в рубриці „Був членом Р. Н. Союза від дня" єсть подано: May 19, 1913, а має бути Oct. 29, 1906, що отсим простуєсь.

Голов. Уряд Р. Н. С.

В рекордовім справозданю Р. Н. Союза за місяць червень 1913 р., котре було поміщене в числі 28. „Свободи" на стороні 5-тій, зайшла помилка між суспендованими і вичеркненими членами, а іменно:

В відділі 28. зістав вичеркнений п. Іван Матійця, а є видруковано через помилку п. Іван Малінчак, отже п. Іван Малінчак зістає на далі членом Р. Н. Союза від. 28, а Іван Матійця вичеркнений.

В відділі 290. зістала вичеркнена п. Анна Чачка, а є надруковано через помилку п. Зофія Чачка, отже п. Зофія Чачка позістає на далі членицею Р. Н. Союза від. 290., а п. Анна Чачка вичеркнена.

Мих. Угорчак,
гол. рекорд. секр. Р. Н. Союза.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінгів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належиість за ті оголошеня треба слати наперед.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 82, дає до відомости своїм членам, що піврічний мітінг відбуде ся 20. липня с. р. Кождий місцевий і позамісцевий член має явити ся на тім мітінгу, а котрий не появить ся, заплатить $1.00 кари. Довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглі довги, бо инакше зістануть суспендовані. — О. Дзира, заст. секр.

ЕЛМАЙРА ГАЙТС, Н. Й. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 8, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбуде ся 20. липня с. р. в церковній гали. На порядку дневнім справозданє уступаючого виділу, вибір нових урядників та деякі инші важні справи. До Братства принимати ся буде нових членів без вступного до 30 літ житя, а старших за половину вступного. Вступне до Р. Н. Союза після статута. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Неприсутний на тім мітінгу член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Я. Цвін, предс.; В. Сьпівак, кас.; А. Харчишин, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Тов. „Просьвіта", від. 204, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбуде ся в суботу дня 19. липня с. р. о 8. год. вечером під ч. 12 Іст 8-ма улиця, Н. Й. Обовязком кождого члена явити ся на сей мітінг, позаяк суть дуже важні справи до полагодженя. — Д. Олексів, секр. рек.

СПАНГЛЕР, ПА. Бр. Благовіщеня Пр. Богородиці, від. 120, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбуде ся дня 20. липня с. р. На тім мітінгу має явити ся кождий член під загрозою кари 50 цнт., а урядник $1.00. Кождий довгуючий член має вирівнати свій довг. Будемо принимати нових членів за половину вступного через 3 місяці: липень, серпень і вересень. — С. Вівлич, предс.; М. Белей, секр.

ЕКЛЕЙ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 349, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбуде ся 27 липня с. р. Кождий член має явити ся, позаяк маємо важні справи до полагодженя. Буде вибір нового секретаря, позаяк дотеперішний секретар відїхав до другої місцевости. Член, котрий не явить ся на сей мітінг, заплатить кару після статута. — А. Мороз, предс.; О. Костюк, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Бр. сьв. О. Николая, від. 68, завідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбуде ся 20. липня с. р. о год. 1-шій пополудни, в галі А. Андрейовської, 723 Віндлак Аве. Хто на сей мітінг не прибуде, підпаде карі після статута. — Уряд Братства.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. сьв. О. Николая, від. 106, буде мати свій піврічний мітінг в неділю дня 27. липня с. р. о годині 1-шій пополудни, в гали церковній. На тім мітінгу кождий член має явити ся, а довгуючі члени мусять свій довг заплатити, бо в противнім разі будуть виключені із членьства Р. Н. Союза. Неявившi ся члени заплатять кару $1.00, а урядники $2.00. — І. Кіселичка, предс.; Н. Николишин, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 78, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінг відбуде ся дня 19. с. м. в церковній гали. Кождий член повинен явити ся, бо буде справозданє з піврічної діяльности урядників. — Уряд Братства.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінг відбуде ся в неділю дня 20. липня с. р. о годині 2-гій пополудни, в церковній гали на Норт Лорел стр. Взиває ся всіх довгуючих членів, щоби прийшли і вирівнали свої залеглости. Неявивший ся член заплатить 25 цнт., а урядник $1.00 кари. — М. Мардиняк, предс.; О. Шараварко, секр.

СТ. ЛЮІС, МО. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 14, подає до відома всім членам, що піврічний мітінг відбуде ся в неділю дня 20. липня с. р. зараз по Службі Божій в церковній гали. На той мітінг мусить кождий член появити ся під загрозою кари 50 цнт., а урядник $2.00. Будуть обговорювати ся важні справи і принимати ся нових членів. — Г. Конча, предс.; І. Мудрейко, секр.

Просьвітні Збори

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Д. Андрейка, відбудуть ся в біжучім і слідуючім місяци в отсих місцевостях:

16-го в Джемейка, Н. Й.
18-го в Лонг Айленд Сіти, Л. Ай. Н. Й.
19-го в Вестбури, Л. Ай. Н. Й.
20-го в Йонкерс, Н. Й.
22-го в Кліфтон, Н. Дж.
27-го в Елізабет, Н. Дж.
29-го в Байон, Н. Дж.
31-го в Стейнелтон, Н. Й.

Серпень:

3-го в Картерет, Н. Дж.
5-го в Оксфорд Форнес, Н. Дж.
6-го в Бавид Брук, Н. Дж.
8-го в Раріган, Н. Дж.
10-го в Перт Амбой, Н. Дж.

Дмитро Андрейко,
відпоручник Пр. К. Р. Н. С.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В АМЕРИЦІ.

П. Михайло Роздільський з Макаду, Па., зібрав на весілю у п. Стефана Грабара, тихенького, но за те дуже працьовитого дякоучителя в Гейзелтон, Па., отсі жертви: М. Роздільський $1.20; по $1.00: С. Грабар (п. молодий), Юстина Грабар (п. молода) і М. Мардиняк; по 50 цнт.: О. Шараварко і О. Дріль; по 25 цнт.: С. Онуляк, В. Кибюк, С. Гантульський, Й. Радиньський, С. Віклюк, Ірина Корнацька, І. Шараварко, Н. Н., Музиканти, П. Грабар, Василина Коронецька, М. Слоцький, Л. Кибюк, Ю. Касиян, М. Касиян і С. Гантульський; Я. Калецький 20 цнт.; О. Шлапак 15 цнт.; по 10 цнт.: Параска Семенюк, Евгенія Радиньська, С. Скоревич і С. Максимишин. — Разом $10.00
Оголошено в ч. 18. „Свободи" 7.50

Загальна квота $17.50

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

Місцевий комітет „Рідної Школи" в Джерзи Сіти, Н. Дж., збірка В. Татомира і Ол. Кухара в дільници Маріон. Жертвували: Піддубчишин К. 50 цнт., Сейчук А. 5, Кот С. 50, Чорнявий Т. 25, Войцеховський Ал. 50, Стельмах Г. 25, Сай Я. 25, Юськів К. $1.00, Гуменюк Гр. $1.00, Бобовник І. 25, Осьміловський Я. 50, Сайчук С. 50, Гіль В. $1.00, Бобовник Гр. 50, Татомир Вікторія 50, Нагачевський І. 25, Магура Й. 25, Трусевич Т. 25, Журовський Е. 25, Шистакевич Б. 25, Кецан М. 50, Кецан С. 50, Криловський М. 25, Рубінович А. 25. — Разом $10.30

М. Микитишин, Джерзи Сіти, Н. Дж., процент з достави музики $1.00

Заходом Комітету Тов. „Зап. Січ", від. 283 Р. Н. С., в Обурн, Н. Й., зібрано слідуючі лепти: 1). Дня 2. лютого с. р. зложили аматори на пробі: П. Воробець $3.00; П. Юзьків, Т. Ворожбит і І. Король (мол.) по $2.00; К. Пиндус, І. Малиса (син І.), М. Чорний, Ю. Дорожовський, О. Олійник, М. Луців, А. Колодій, Д. Ворожбит, Д. Савран, І. Гумінецький і Т. Колодій по $1.00; І. Малиса (ст.) 50 цнт. 2). З представленя і балю дня 8. марта с. р. прийшло $32.62. 3). Дня 22. червня с. р. зібрано на мітінгу Тов-а: Т. Ворожбит, П. Воробець, І. Гумінецький, Г. Орищин, Т. Горбаль і І. Король (ст.) по 50 цнт. Т. Гевський 35 цнт.; Е. Смоляк, Г. Смоляк і М. Каїтан по 25 цнт.; дрібними жертвами 80 цнт. Ціла сума виносить $58.02; з того заплатило ся за пересилку 20 цнт., остало $57.82

Підписаний Комітет складає на сім місци сердечну подяку всім Вп. Аматорам, що брали участь у представленю, а також всім тим нашим Вп. Родимцям, котрі не жалують анї свого часу анї гроший, щоби тільки стати в пригоді своїм братам та сестрам у старім краю. — П. Юзьків, кошовий, П. Воробець, кас.; Т. Ворожбит, секр.

Оголошено в ч. 28. „Свободи" 33.12

Загальна квота $102.24

ПОКВІТОВАНЯ.

Ч. 2876. Товариство взаїмного кредиту „Дністер" у Львові одержало $1.000.00 яко жертву на „Рідну Школу", ухвалену XII. Гол. Конвенцією Р. Н. С. в Вілксбері, Па. Сю квоту вписано на вкл. кн. ч. 6800.

Львів, дня 1. липня 1913. До Хв. Редакції „Свободи" в Джерзи Сіти, Н. Дж. Сим посьвідчаємо, що нині підписав Вп. Демидчук квіт і на тій підставі переслану нам свого часу квоту К 4903 вписалисьмо на вкладку „Рідної Школи" ч. 6800. Підписаний квіт пересилаємо в прилозі. — З поважанєм, Товариство взаїмного кредиту „Дністер". (Підписи нечиткі).

ОГОЛОШЕНЄ.

Дня 1. липня с. р. відбув ся річний мітінг Товариства Українського Хору в Ню Йорку під ч. 28 І. 7-ма ул. в гали церковній, на котрім зістав вибраний отсей новий уряд: п. М. Марків, предс.; п-на К. Дуб, заст. предс.; п. Е. Нарожняк, секр.; п-на К. Трофимяк, заст. секр.; п. Н. Гриншин, кас.; п-на К. Шевчинська, заст. кас. Господар Тов. п. В. Голда; господиня Тов. п. А. Петровська; придверник п. В. Голядроцький. Товариство „Український Хор" устроює великий баль, на котрий має честь запросити всі Сестрицтва, Товариства і Братства. Сей баль відбуде ся дня 13. вересня 1913 р. в Бетовен Гол під ч. 210—214 І. 5-та ул. — о. Н. Підгорецький, тростіс, М. Климко, діріґент, Евгеній Нарожняк, секр.

ВЕЛИКИЙ РІЧНИЙ БАЛЬ
устроює
Братство сьв. О. Николая, відділ 319 Р. Н. С. в Нюарку, Н. Дж.
в суботу, дня 19. липня, 1913 р.
в гали п. J. W. Plikaytis
103—105 Jackson St., near Ferry St.
Поч. о год. 7.30 веч. Вступ 25 цт.
За добру забаву ручить
Комітет.

Вийшли з друку
НОВІ КНИЖКИ:

Козак Войнаровський на Сибірі. Історичне оповіданє	10 цт.
На дні озера. Оповіданє на тлі давного гуцульського переказу про Татар	10 цт.
Опис рідного краю. Ґеоґрафія України з ілюстраціями	20 цт.
Житє і значінє Івана Франка, написав М. Возняк	25 цт.
Жіночий язик. Індіяньська казка	15 цт.
О дванайцяти таблицях, друге виданє	30 цт.
Що стало ся з Рудольфом	60 цт.
Арендар. Драма в 3 діях	15 цт.
Бабський бунт. Комедія в 3 діях	25 цт.
Убійники. Мельодрама в 5 діях	35 цт.
Конець Титаніка	40 цт.
Мужицька доля. Збірка оповідань	5 цт.
Весела читанка, з образками	15 цт.
Про монаха силача, оповіданє	15 цт.
Дивні пригоди Тартарена з Тараскона	50 цт.

Замовленя посилайте до:
RUTHENIAN BOOK STORE,
701 LACKAWANNA AVE., SCRANTON, PA.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Гр. кат. парохія, в Честер, Па. глядає дякоучителя, тверезого, з гарним голосом, котрий би з'умів провадити хор церковний, учити діти і уряджувати представленя аматорські і удержувати порядок в церкві. Платня наразі після умови, не більша однак як $45.00 місячно і доходи. Першеньство мають перебуваючі довший час в Америці. Просить ся голоситись письменно на адресу: Rev. Volodymyr Lotowycz, 2827 W. 3rd Str., Chester, Pa.

НА ПРОДАЖ штор з товарами ґалянтерійними; продаєсь також прибори шкільні, книжки молитвенні, сьвітські і всякі річи релігійні. Також продаєсь цукорки. Бизнес вироблений. З причини виїзду до краю властитель продаєть сей склеп дуже дешево. Добра спосібність для Русина, бо склеп находить ся в околици, де замешкують Русини, Поляки і Словаки. Голоситись: S. Oskierko, 183 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОШУКУЄ ТОВАРИШКИ ЖИТЯ 32-літний мущина. Походить з Угорщини, гр.-кат. Має ощадности $850.00; у старім краї має невеликий маєток. Котра би дівчина від 25 до 30-літна, або бездітна вдова хотіла віддатись, нехай пише і пішле свою фотоґрафію на адресу: Elek Lenczur, Box 27, Lansing, Ohio.

ДЯК з середним голосом, добрий діріґент і учитель дітий, обійме посаду від першого серпня (авґуста). Ласкаві зголошеня: Федір Гаvусин, c/o „Свобода".

ІНТЕЛІҐЕНТНИЙ мущина, Русин, пошукує посади в заведеню банковім або в шторі. Має практику краєву і довголітну американську. Голоситись: М. Зборучинський, c/o „Свобода".

Де є **ГАВРИЛО ВОЙТОВИЧ**, який перед двома тижнями втік від своєї жени і лишив трох малих дітий. Походить з Галичини, теребовельського повіту, з села Юзефівки. Чоловік середного росту, говорить по руськи і слабо по німецьки. Хтоби о нім знав, нехай донесе на понизше подану адресу, а дістане $5.00 нагороди. Anna Woytovich, 131 3th St, Monessen, Pa.

КАВАЛЄР, фаховець, з браку знакомости, глядає чесної дівчини, Русинки, котра схотіла би вийти замуж. Листи і фотоґрафії прошу присилати на слідуючу адресу: B. W., Box 207, Vandergrift, Pa.

ЖЕНЩИНА інтеліґентна, пошукує посади до заряду дому у сьвященика. Уміє варити дешеві і здорові потрави. Дуже чесна, добра і ощадна. A. Hocko, 42 Adam St., Newark, N. J.

.**ПОШУКУЮ ДІВЧИНИ** від 18 до 25-літну, котра схотілаб вийти замуж. Літ маю 24. Кандидатка мусить бути відповідна до провадженя ґросерні і мусить мати $200.00 до $500.00 готівки. Зголошеня і фотоґрафії прошу присилати на адресу: F. Schlick, Box 617, Elk River, Idaho.

Потрібно робітників до фабрики сталевих кар. Робота при молоті і в кузьні. Добра платня; стала робота. Голоситись до: Steel Plant, Wharf & St. George St, St. Louis, Mo. 28 —

Потрібно звинних людий і робітників. Стала робота; добра платня. Голоситись до: Steel Plant, Wharf & St. George St, St. Louis, Mo

ПОЗІР! РОДИМЦІ! ПОЗІР!
ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ
уряджує
Товариство „Мир", відділ 324 Р. Н. Союза в Філядельфії, Па.
в СУБОТУ, ДНЯ 19-го ЛИПНЯ 1913 Р.
в Mercantile Hall під ч. 829 N. Franklin St.
На сей Величавий Баль маємо честь запросити всі українські Товариства і Братства, а також всіх поодиноких Русинів-Українців так з Філядельфії як і з околиці. Просимо прибути як найчисленнійше, а не пожалуєте.
ПОЧАТОК О ГОДИНІ 7-ій ВЕЧЕР.
Вступ для мущин 25 цнт. а для женщин 15 цнт.
Музика першорядна.
За добру забаву ручить
Комітет.

PITTSBURGH, PA. 28—29
Позір! Позір!
Великий Пікнік
уряджує Братство сьв. Івана Хрестителя в Пітсбурґу, Па. від. 96 Р. Н. С.
в неділю, дня 20-го липня с. р.
в парку G. Stanl-а на Mt. Washington
на котрий запрашає ся всіх Русинів-Українців з Пітсбурґа і околиці.
Початок о годині 10-ій з рана.
Вступ від самотних 25 цнт., від фамілійних 35 цнт.
Галя і Парк великі, смачні перекуски і знаменита музика. — За добру забаву і услугу ручить **Комітет.**
Дороговказ: З Савт Сайд брати P. L. E. transfer Car, коло Лейк Ірі стації висісти на Point Bridge, звідси взяти Mt. Washington Car і нею їхати аж до West Liberty Bridge.

Ш. з 17 камінями **желїзничий годинник** для мущин і жінок накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґаранцією на 20 літ, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно на спеціяльно вроблення для людей, котрі роблять при желїзницях, і ґварантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за послїплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, з тим привілеєм, що кождий може його оглянути, і если єму не подобає ся — то тоді не потребує платити анї одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланцушок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.
EXCELSIOR WATCH CO.
1101 Athenaeum Bldg., Chicago, Ill.

Позір! Позір! Позір!

ЗАХОДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ВСІХ ЗЛУЧЕНИХ НЮЙОРСЬКИХ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ
відбуде ся
ВЕЛИКИЙ ПІКНІК
в неділю дня 20. липня (JULY) 1913 року
В BRONX 170 ST. і 3 AVE., NIBLOS GARDEN.
Початок о 2-ій годині по полудни. ВСТУП 25 ЦНТ.
Музика Тов. ім. Лисенка під управою п. Гуменюка.

РОДИМЦІ!

На сей пікнік запрашаємо всіх Українців, як з Ню Йорку, Н. Й., так і з подальших околиць, а забавимо ся гарно та забудемо бодай на хвилю горе, а в спільній забаві згадаємо і старий край та потішимо один другого. Приходіть всі. Весь дохід призначений на будову „Народного Дому" в Ню Йорку.

КОМІТЕТ БУДОВИ „НАРОДНОГО ДОМУ".

В. А. Ваґенер — адвокат. Телефон: 7680 Orchard. Й. Маль — нотар публичний.

Г. ЧАРНЕЦЬКИЙ
Продажа фарм, лот і домів
Продажа шифкарт до краю і з краю
30 EAST 7th STREET — СВІЙ ДО СВОГО! — NEW YORK, N. Y.

1) Продажа шифкарт до краю і з краю на найлучших пасажирських кораблях, по цінах компанійних від 23 до 28 долярів.

2) Продажа фарм, лотів і домів в ріжних стейтах, по дешевій ціні і на найдогіднійших условіях сплати.

3) Канцелярія адвокатсько-нотаріяльна полагоджує скоро, добре і дешево всілякі справи судові американські, а також судові, маєткові, табулярні і військові старокраєві. Виробляє всілякі документи, як повновласти, контракти купна і продажи, скрипти довжні, тестаменти і т. д., котрі потверджує Конзулят, так що мають силу і важність урядову в краю.

4) Головний склад книжок історичних, наукових, повістевих і молитвословів.

Памятайте адрес:

H. CZARNECKI, 30 E. 7th Str., NEW YORK, N. Y.